

Vem kan man lita på?

Förhandling om legitimitet i debatten om köttkonsumtion

Författare: Malin Hagman

Institutionen för Kommunikation och Medier, Lunds universitet

Medie- och kommunikationsvetenskap

MKVK04:3, HT-2018

Handledare: Fredrik Miegel

Examinator: Tobias Linné

Sammanfattning

Uppsatsen ”Vem kan man lita på? Förhandling om legitimitet i debatten om köttkonsumtion” är författad av Malin Hagman vid Institutionen för Kommunikation och Medier vid Lunds universitet. Denna uppsats undersöker den mediala debatten om köttkonsumtion som uppstod i samband med att livsmedelskedjan Coop lanserade sin kampanj ”#nyavardagsmaten” med tillhörande reklamfilm ”Kära köttbit”. Syftet är att skapa förståelse för hur risker i det moderna samhället tolkas och debatteras av medborgarna på sociala medier och hur legitimitet förhandlas mellan debattens deltagare. För att besvara dessa forskningsfrågor används Ulrich Becks definition av moderna risker, Pierre Rosanvillons teori om en ny form av medborgerligt deltagande samt Melanie Joy och Klaus Eders teorier om hur normativa och kulturella föreställningar om kött formar och påverkar människors agerande i olika situationer. Studiens resultat visar bland annat en fragmenterad opinion där olika intressen kommer till uttryck och där den mediala debatten blir ett sätt för medborgarna att bevaka sina intressen. Vidare framkommer det att individens relation till och syn på kött har betydelse för hur risken uppfattas, samt att legitimitet är ett omstritt begrepp i debatten. Analysen avrundas med en sammanfattning av resultaten och resonemang kring den mediala debatten och det demokratiska samtalets framtidsutsikter.

Nyckelord: köttkonsumtion, medial debatt, sociala medier, risk, legitimitet

Innehållsförteckning

Inledning	1
<i>Syfte och frågeställning</i>	2
Bakgrund	2
<i>Forskningsöversikt</i>	2
<i>Klimathotet och köttkonsumtion</i>	3
Coop i samhällsdebatten	4
<i>Begreppsdefinitioner</i>	5
Konsument eller medborgare?.....	5
Köttkonsumtion eller köttproduktion?.....	5
Metod och material	5
<i>En kvalitativ fallstudie</i>	5
<i>Kvalitativ innehållsanalys</i>	5
<i>Urval och avgränsning</i>	6
<i>Metodkritiska reflektioner</i>	7
<i>Etiska överväganden</i>	8
Teoretiskt ramverk	9
<i>Riskerna i det moderna samhället</i>	9
<i>Medborgerligt deltagande i debatten om risker</i>	10
<i>Legitimitet och förtroende för auktoriteter</i>	10
<i>Naturens församhälliligande</i>	11
Kulturella och normativa föreställningar om kött	11
Förhandling om risk och legitimitet i köttdebatten	13
<i>Inledning</i>	13
<i>”Kära köttbit” – ett uttryck för naturens församhälliligande och den moderna risken</i>	13
<i>Risk i den mediala debatten</i>	14
Köttkonsumtion som risk.....	14
Egenintresse och det globala perspektivet.....	16
Ansvar	17
Konstruktionen av den medvetna medborgaren.....	19
<i>Förhandlingen om legitimitet</i>	20
Vetenskapens förändrade roll – en fråga om legitimitet.....	20
Den vetenskapliga skepticismen.....	21
Bönderna i debatten – kunskapen som legitimitetsfaktor	23
<i>Det medborgerliga deltagandet i den offentliga debatten</i>	25

Kött som en politisk fråga	25
<i>Ifrågasättande av auktoriteternas legitimitet</i>	26
Internet som ett motdemokratiskt verktyg	28
<i>Normativa och kulturella legitimeringsgrunder i debatten</i>	30
Köttkonsumtion – en komplex debatt	34
Mediedebatten i risksamhället	34
Referenser.....	36
Bilagor	39

Inledning

Vi har alla ett ansvar. (...) Bästa kuren mot fega politiker är nämligen modiga medborgare som visar vägen.
(Naturskyddsföreningen u.å.)

Citatet är hämtat från den ideella föreningen Naturskyddsföreningens hemsida och, oavsett vad man tycker om politikernas handlingskraftighet, är den ett uttryck för det moderna samhället och betydelsen av det medborgerliga engagemang och deltagande i det offentliga livet som karaktäriserar detta.

Debatten kring köttkonsumtion och miljöpåverkan pågår på flera nivåer i samhället, såväl på den politiska arenan som i de sociala medierna, från de globala sammanträdena till lokalpolitiken. Samtidigt som köttkonsumtionens miljöpåverkan framhävs i såväl internationella rapporter (se t.ex. IATP & GRAIN 2018) som hos svenska statliga myndigheter, såsom Livsmedelsverket (2018a), går åsikterna kring en minskning av köttkonsumtion isär i den offentliga debatten.

Hösten 2016 lanserade livsmedelskedjan Coop sin reklamfilm ”Kära köttbit” i syfte att uppmuntra sina kunder till att laga mer vegetarisk mat och att minska på sitt köttintag (Lundin 2016). Reklamfilmen väckte reaktioner hos allmänheten, i synnerhet på sociala medier, och Coop både hyllades och kritiserades. Filmen har bland annat anklagats för att vara ”populistiskt hyckleri” (Coops köttfilm är populistiskt hyckleri 2016) och för att vara ”fördummande” (Åström 2016), men på andra håll har Coop även mottagit beröm för sin kampanj. Coops reklamfilm framställer en fortsatt hög köttkonsumtion som ett hot mot människans framtid. Inom forskningen på området argumenteras det för att det bland annat krävs åtgärder på individnivå, det vill säga att minska på sin egna köttkonsumtion, för att förhindra den negativa utvecklingen (Jones 2015, Olausson 2018, s. 29). Detta gör det intressant att studera hur definitionen av köttkonsumtion som risk uppfattas och diskuteras i den allmänna debatten på sociala medier.

De sociala medierna är betydelsefulla i den bemärkelse att de utgör ett forum för debatt, som i sin tur har betydelse för individens uppfattning om ämnet i fråga (Williams, McMurray, Kurz & Lambert 2015, s. 126-127). Medborgarna ges möjlighet att reagera, argumentera och diskutera med varandra, oberoende av att behöva befinna sig på samma plats vid samma tidpunkt.

Syfte och frågeställning

Studiens syfte är att undersöka hur moderna risker debatteras i den offentliga mediala debatten. Genom att studera diskussionen kring köttkonsumtion som initierades av Coop ämnar studien att skapa djupare förståelse för deltagande i den offentliga debatten och hur legitimitet förhandlas mellan de deltagande parterna, i detta fall främst privatpersoner. Följande forskningsfrågor utgör utgångspunkt för studien:

Hur debatteras köttkonsumtion i anslutning till ”Kära köttbit” på Facebook och Youtube?

Hur kan man förstå deltagandet i debatten som ett uttryck för medborgerligt engagemang i en aktuell samhällsfråga?

Vem har legitimitet i debatten om köttkonsumtion?

Har normativa föreställningar om kött betydelse för hur risken hanteras i debatten?

Bakgrund

Forskningsöversikt

Tidigare studier som studerat debatten om köttkonsumtion behandlar bland annat omfattande undersökningar av hur ämnet diskuteras i brittiska tidningar och påvisar förändringar i hur köttkonsumtion framställs samt mängden inlägg som berör ämnet. Dessa förändringar kan enligt författarna vara en effekt av framväxten av en ”attention economy”, med vilket menas att material som får mest uppmärksamhet värderas högre i nyhetssammanhang. Studien belyser även en ytterligare väsentlig aspekt, det vill säga spridningen av felaktig information och motsägelsefulla faktapåståenden i debatten (Leroy, Malaika, Ryckbosch & Scholliers, 2018). I den så kallade ”post-truth era”, eller ”postsanningstiden” på svenska, förekommer alltmer motstridig, och i vissa fall direkt felaktig information. Detta forskningsproblem har undersökts även inom andra områden (se t.ex. Brisman, 2018, Hannan, 2018, & Gilchrist, 2018). Andra studier har tagit utgångspunkt i begreppet ”affected ignorance”, vilket betyder att det finns en medvetenhet om problemet men samtidigt en motvillighet till att förstå dess omfattning, och i hur motstridiga fakta skapar förvirring i debatten om köttkonsumtion (Schwartz 2018), samt hur svenskt jordbruk och djurhållning legitimeras av privatpersoner på Facebook (Olausson 2018).

I tidigare forskning, såväl svensk som utländsk, har det studerats huruvida det är företagets ansvar att adressera exempelvis klimathotet (Hartmann 2011, Souza Monteiro & Hooker 2016). I en intervjustudie med sjutton svenska återförsäljare inom livsmedelsindustrin

framkommer de problem som kan uppenbara sig för företag som på olika sätt engagerar sig i en samhällsfråga, till exempel konflikten mellan lönsamhet och att vara klimatsmart (Tjärnemo & Södahl 2015, s. 139). I tidigare studier har även andra aktörer, exempelvis miljöorganisationer och statliga myndigheter, och deras uppfattning om huruvida den industriella köttproduktionen är en risk studerats. Detta har undersökts av bland andra Elizabeth Bristow och Amy J. Fitzgerald (2011) som genomförde en studie i en amerikansk och kanadensisk kontext.

Hur konsumenterna själva reagerar på den mediala debatten om köttkonsumtion och att företag initierar diskussion kring samhällsfrågor är något som efterfrågas (Schwartz 2018, s. 18). Olausson (2018, s. 29-30) menar att forskningen om miljörelaterade problem och sociala medier är begränsad, och att den existerande forskningen huvudsakligen har fokuserat på Twitter (se t.ex. Williams et al. 2015) och hur olika miljörättsorganisationer använder de sociala medierna när de belyser och diskuterar problemet.

Denna studie tar sin utgångspunkt i de förslag till vidare forskning som nämnts här ovanför och studerar debatten som uppstod när ett svenskt företag inom livsmedelsindustrin, Coop, startade en diskussion kring köttkonsumtion. Syftet är att bidra med nya insikter kring och förståelse för den medborgerliga debatten samt hur risken och legitimitet diskuteras och förhandlas i denna, vilket tidigare forskning om köttkonsumtion behandlat i begränsad utsträckning. Genom att inkorporera riskperspektivet i analysen bidrar denna studie med förståelse för förhållandet mellan legitimitet, normer och uppfattningen av risk.

Klimathotet och köttkonsumtion

Samhället står enligt forskning inför omfattande klimatförändringar. Huruvida en viss form av matvanor, i synnerhet kött, bidrar till dessa råder det oenighet kring. Debatten om klimathotet har under åren intensifierats och fått ett alltmer brådskande tonläge, vilket bland annat framkommer i en nyligen lanserad rapport från Institute of Agriculture and Trade Policy [IATP] och GRAIN. I rapporten påvisas att ett fåtal länder och regioner i världen, bland annat Europeiska unionen, bär en stor del av ansvaret för utsläpp av växthusgaser till följd av kött- och mejeriproduktion, och att det finns omfattande brister i rapporteringen av utsläpp från de trettiofem största globala producenterna av kött- och mjölkprodukter. Rapportförfattarna uppmanar bland annat till förändring i konsumtionsbeteende (IATP & GRAIN 2018, s. 2, 6). Köttkonsumtionen och dess koppling till klimatförändringar uppmärksammas även på nationell nivå i Sverige, och aktörer verksamma i livsmedelsindustrin uppmanas till att ta ansvar. Med utgångspunkt i Sveriges 16 miljömål sammanställde Institutet för Livsmedel och Bioteknik (SIK) på uppdrag av Livsmedelsverket (Wallman, Berglund & Cederberg 2013, s.

83-85) bland annat animalieprodukters miljöpåverkan, en studie som visade att deras påverkan på respektive miljömål varierade men att den mestadels var ogynnsam. De negativa aspekterna av köttproduktion omfattar bland annat växthusgasutsläpp och långväga transporter med djurfoder och kött (Livsmedelsverket 2018a). Debatten om köttkonsumtion karaktäriseras även av distinktionen som görs mellan svensk och internationell köttproduktion, bland annat framhävs det att den nationella påverkar miljön negativt i mindre utsträckning (Svenskt Kött u.å.).

Coop i samhällsdebatten

Livsmedelskedjan Coop är en av de största i sin bransch, och har runt 650 butiker i hela Sverige. Coop ägs till övervägande del av Kooperativa Förbundet [KF], som i sin tur ägs av bland andra 31 konsumentföreningar med 3,5 miljoner medlemmar. Kooperativa föreningar kännetecknas bland annat av sin demokratiska organisation och sin strävan efter att värna om samhället (Coop u.å.-a, Coop u.å.-b, Coop u.å.-c). På Coops hemsida framkommer det att:

(...) Hållbarhet är en del av vårt DNA och vår affär. Coops hållbarhetspolicy, hållbarhetsstrategi och målsättningar styr vårt arbete. Coops vision är att vara den goda kraften i svensk dagligvaruhandel. Det innebär bland annat att vi ska befinna oss i framkant med vårt miljö- och hållbarhetsarbete. (Coop u.å.-a).

Att hållbarhet är en väsentlig del av Coops verksamhet framkommer tydligt såväl på deras egen hemsida som i andra sammanhang. Bland annat utsågs Coop till Sveriges mest hållbara varumärke 2018 av Sustainable Brand Index, en studie som kartlägger konsumenters uppfattning av olika varumärken (Coop u.å.-d). Företagets hållbarhetsvision reflekteras även i deras marknadsföring. Under 2015-2016 lanserades en kampanj vid namn ”Ekoeffekten”, i vilken ekologiska livsmedel framställdes som bättre än icke-ekologiska varor. Coop fälldes dock i domstol för denna reklam eftersom den bröt mot marknadsföringslagen och stämningen motiverades av branschföreningen Svenskt Växtskydd med att Coop ”(...) överdriver risker, vilseleder och skräms.” (Gerdfeldter 2017). Som en del av sin kampanj ”#nyavardagsmaten”, ett initiativ för att inspirera till mer vegetarisk matlagning och väcka diskussion om hållbarhet och köttkonsumtion, publicerade Coop reklamfilmen ”Kära köttbit”, vilken genererat både positiva och negativa reaktioner hos såväl branschorganisationer som hos allmänheten (Lundin 2016, Wallenberg 2016).

Begreppsdefinitioner

Konsument eller medborgare?

Personerna som för diskussion i forumen som studeras är, i förhållande till Coop, konsumenter. De är dock samtidigt medborgare som engagerar sig i en aktuell samhällsfråga, vilket är anledningen till att de härnäst kommer att benämnas som ”medborgare”.

Köttkonsumtion eller köttproduktion?

I forskningsöversikten förekommer tidigare studier som använt båda begreppen och åsyftat i princip samma sak. I denna uppsats ses produktionen av kött som en del av begreppet ”köttkonsumtion”, eftersom det är den som möjliggör konsumtionen. I vissa situationer kan det dock bli relevant att skilja på begreppen, till exempel om det är en fråga om huruvida köttproduktionen eller köttkonsumtionen i ett specifikt land minskar.

Metod och material

En kvalitativ fallstudie

Denna studie är en så kallad fallstudie, vilket innebär att en enskild företeelse studeras med syftet att analysera den på djupet och i förlängningen kunna säga något om den större samhälleliga kontexten (Denscombe 2018, s. 85). Ett av fallstudiens karaktäristiska drag är att det inte endast är själva händelsen i sig som är intressant att studera, utan också varför det hände (Denscombe 2018, s. 87). Att välja ut och fokusera ut på ett enskilt fall är en lämplig forskningsstrategi för denna studie eftersom det ökar möjligheten att skapa förståelse för varför den mediala debatten ser ut som den gör.

En ytterligare fördel med den kvalitativa fallstudien är att den passar ihop med ett flertal olika metoder. Därtill kan det även vara en fördel att använda fler än en metod för att studera det valda fenomenet (Denscombe 2018, s. 88). Materialet inom ramarna för denna studie analyseras med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys.

Kvalitativ innehållsanalys

I den kvalitativa innehållsanalysen är det materialets innehåll som är av intresse (Østbye, Knapskog, Helland & Larsen 2003, s. 64). Den vetenskapsteoretiska grunden för kvalitativ innehållsanalys utgörs av hermeneutiken, inom vilken tolkning av texten är en central komponent. Läsningen och tolkningen av en text kan genomföras genom att anta antingen en sympatisk, objektiverande eller symptomatisk läsart. För denna studie blir den sistnämnda

läsarten, som fokuserar på att synliggöra de latenta betydelseerna i en text, relevant (Østbye et al. 2003, s. 65). Då syftet med denna studie är att undersöka hur och varför debatten som uppstod i samband med lanseringen av ”Kära köttbit” ser ut som den gör och vilka antaganden som ligger till grund för de olika positionerna och åsikterna som artikuleras i diskussionen är denna läsart lämplig.

Urval och avgränsning

Att studera den mediala debatten kring köttkonsumtion i sin helhet är, givet uppsatsens omfattning, inte genomförbart. I inledningen av arbetet valdes det därför mellan olika utgångspunkter för debatt, till exempel köttfria dagar i skolan och livsmedelsindustrins initiativ till diskussion kring konsumtionen. Materialet omfattar inlägg från debatten som uppstod i mediala sammanhang när reklamfilmen ”Kära köttbit” publicerades, det är därmed inte Coop som företag eller filmen i sig som är föremål för analys.

Coop är inte ensamma om att använda sina plattformar till att diskutera livsmedelsfrågor, Max Hamburgerrestauranger är en annan aktör som de senaste åren har utökat sitt vegetariska utbud, bland annat med anledning av köttkonsumtionens miljöpåverkan (Max Hamburgerrestauranger 2015).

Valet att studera debatten som startades av Coop baseras på deras breda målgrupp, vilken skapar förutsättningar för att en mångfald av åsikter och perspektiv kommer till uttryck i debatter som denna. Det kan argumenteras för att Max, som är en snabbmatskedja, har en något mer begränsad målgrupp än Coop. Debatten som aktualiserades av Coop kan därmed kategoriseras in som en avvikande undersökningsenhet, det vill säga att den skiljer sig från andra fall av medial debatt om köttkonsumtion (Denscombe 2018, s. 90-91).

Hösten 2016 lanserade Coop reklamfilmen ”Kära köttbit” i syfte att inspirera sina kunder till att välja vegetariska alternativ (Lundin 2016). Kampanjen kritiserades av såväl privatpersoner på sociala medier som av Lantbrukarnas Riksförbund [LRF] (Åström 2016). Coop har, som tidigare nämnt, legat i framkant inom att uppmärksamma problem kopplade till miljö och hållbarhet men inte utan kontroverser, då de blev anmälda och dömda för sin reklamkampanj ”Ekoeffekten” (TT 2017).

Materialet har valts ut genom ett målinriktat urval, vilket är en urvalsstrategi med syftet att få så mycket kunskap om fenomenet i fråga som möjligt (Merriam 1994, s. 61). Fokus är på att studera debatten och argumenten som framförs om ämnet i fråga samt hur debattörerna bemöter varandra. För att uppnå detta mål har inlägg i forum där det förekommer interaktioner mellan användare valts. Utöver kommentarsfälten till publiceringen av ”Kära köttbit” på Facebook och Youtube har Johan Hedbergs video ”Coops köttfilm är populistiskt

hyckleri”, vilken publicerades på Youtubekanalerna ”Matgeek” och ifrågasätter ”Kära köttbit”, med tillhörande kommentarsfält inkluderats i materialet. Materialet omfattar cirka 1400 Facebookkommentarer och 1545 Youtubekommentarer.

Utöver detta finns ett stort antal andra inlägg i debatten, till exempel debattartiklar och blogginlägg, som inte har inkluderats på grund av avsaknaden av debatt eller debatt i begränsad omfattning. Ovan nämnda inlägg bedöms generera en överskådlig bild av debatten som uppstått, vilka uttryck den tagit sig och de mest återkommande argumenten. Det faktum att argumenten återkommer i olika forum är ytterligare ett skäl till att materialet betraktats som tillräckligt.

Metodkritiska reflektioner

Merriam (1994, s. 51-53) menar att de krav en fallstudie ställer på forskaren gör det nödvändigt att reflektera kring sina eventuella begränsningar och huruvida fallstudien är en lämplig forskningsstrategi. En av faktorerna som riskerar att påverka studien i en negativ riktning är forskarens egna erfarenheter och åsikter, och det blir väsentligt att demonstrera en medvetenhet kring dessa. I detta fall blir det faktum att uppsatsförfattaren själv är vegetarian en faktor att ha i åtanke. Kontinuerligt under arbetets gång har det strävats efter att hålla personliga värderingar utanför. Denna eventuella brist torde även ha avväjts genom att till exempel låta utomstående läsa studien och ta del av dess resultat.

Den inre validiteten, det vill säga om det finns en samstämmighet mellan de resultat som studien presenterar och verkligheten, är ett omtvistat begrepp. Det argumenteras bland annat för att det alltid föreligger ett visst mått av ofrånkomlig tolkning (Merriam 1994, s. 177-179). Den inre validiteten kan dock stärkas genom att exempelvis använda flera materialkällor (ibid. s. 179), vilket görs i denna studie. Till exempel ges citat från debatten för att underbygga de slutsatser som dras. En demonstrerad medvetenhet om den egna subjektiviteten i förhållande till forskningen är också en väsentlig del (Merriam 1994, s. 180), vilket har gjorts ovan.

Merriam (1994, s. 180-182) kritiserar till viss del det forskningsmässiga fokus som finns på en studies reliabilitet, det vill säga möjligheterna för en annan oberoende studie att generera samma resultat. Istället förordar Merriam (1994, s. 183) att man som forskare strävar efter att skapa goda förutsättningar för andra att upprepa studien, genom att genomgående vara tydlig och transparent i hur man har genomfört sin studie. Tydligheten är ett ledord för denna studie, där det läggs fokus på att beskriva och motivera de val som har gjorts och även på vilka grunder som slutsatserna har dragits i analysen.

Att kunna generalisera studiens resultat är inte det huvudsakliga syftet med fallstudien, men det finns ändå vägar som forskaren kan ta för att stärka den externa validiteten, till exempel genom att, som tidigare nämnt, vara explicit och noggrann med detaljer i sin redogörelse (Merriam 1994, s. 183-184, 188).

Etiska överväganden

Då denna studie behandlar kommentarer som lämnats på sociala medier av privatpersoner finns det en etisk aspekt att ta hänsyn till. Nätbaserat material medför nya etiska dilemman för medie- och kommunikationsvetenskapliga studier och för att inte göra några forskningsetiska övertramp är det väsentligt att resonera kring sitt material och av vilka detta har producerats. I de fall då informerat samtycke inte går att samla in blir anonymisering aktuellt, men även att göra en omskrivning av materialet som inte fråntar det dess betydelse (Berg 2015, s. 129-130). I syfte att värna om personernas integritet kommer deras namn inte att delges, utan de kommer att refereras till som "Facebookanvändare" och "Youtubeanvändare" följt av år och bokstav. Då det inte är relevant för uppsatsen *vem* som har sagt något i debatten, utan *vad* som har sagts är detta ett lämpligt tillvägagångssätt. Materialet refereras till som direkta citat och inte egna återgivningar. Citaten har dessutom bifogats i sin helhet i uppsatsens bilagor. Det har gjorts en avvägning och beslutats att med tanke på inläggens offentliga karaktär är redovisningen av citaten inte ett problem för studien.

Material hämtat från Internet kan definieras som offentligt eller privat, det vill säga om inläggen är tänkta för en specifik målgrupp inom forumet, eller om den även riktar sig till människor som befinner sig utanför forumet (Denscombe 2018 s. 454-455). Materialet för denna studie bedöms, som tidigare nämnt, vara av offentlig karaktär. Coops Facebooksida är exempelvis öppen för alla att besöka, detsamma gäller för Youtubekanalerna "Matgeek".

Teoretiskt ramverk

Riskerna i det moderna samhället

I syfte att skapa förståelse för hur en risk, i detta fall köttkonsumtion, debatteras på Facebook och Youtube kommer studien att utgå från Ulrich Becks definition av risk och hur samhället, till följd av industrialiseringen och den teknologiska utvecklingen, är i färd med att anta skepnaden av ett risksamhälle (Beck, 2000).

Beck (2000, s. 22, 33) ställer risksamhället i kontrast till det industriella samhället, och menar att riskerna i det förstnämnda antar en annan karaktär. De går inte längre att undkomma utan drabbar alla, därmed är de världsomspännande. De moderna riskerna karaktäriseras även av att deras existens är beroende av kunskapen om dem och hur de uppfattas och tolkas, samt att riskerna kan få konsekvenser för såväl den enskilda individen som för samhället.

I det moderna samhället har vetenskapens ställning förändrats, och den befinner sig i en fas som benämns ”det reflexiva förvetenskapligandet”. Med detta menas att vetenskapen kan ifrågasättas och motarbetas av allmänheten på ett sätt som den vetenskapliga forskningen inte kan förbise eller förminska till irrationella klagomål (Beck 2000, s. 78-79, 256-258).

Vetenskapen baserar främst sin legitimitet på att forskningen är till nytta för samhället och medborgarna, till exempel genom att besvara frågor som gemene man inte har kunskap nog att besvara själv (Bjereld, Demker & Hinnfors 1999, s. 437). Frågan som följer blir vilken betydelse det intensifierade misstroende riktat mot de vetenskapliga verksamheterna har för vetenskapens legitimitet och plats i den allmänna debatten om köttkonsumtion som risk.

Uppkomsten och etableringen av ett risksamhälle bidrar till skapandet av nya former av medborgerligt engagemang, till exempel sociala rörelser (Beck 2000, s. 318). Detta behöver inte begränsas till att omfatta en organiserad grupp för eller emot köttkonsumtion utan kan även ta sig uttryck i att medborgare utnyttjar den möjlighet för argumentation och debatt som forum på Internet, till exempel Facebook, erbjuder. Dessa forum utgör en arena för att försöka påverka andra medborgare, och i förlängningen även makthavare och andra aktörer. Coops reklamfilm genererade till exempel medial uppmärksamhet, vilket enligt Beck (2000, s. 321) kan påverka politikens dagordning. I Coops reklamfilm ”Kära köttbit” framställs köttkonsumtion som en risk i den bemärkelse som Beck anger, till exempel kommer den globala karaktären till uttryck i och med att sekvenser med regnskogsskövling och svenska kor avlöser varandra. Mot bakgrund av detta blir det lämpligt att använda Becks teori för att söka förståelse för hur en risk av denna karaktär debatteras samt vilka utmaningar de moderna riskerna och hanteringen av dessa möter i den mediala debatten.

En viktig beståndsdel av Becks teori bör klargöras. Beck (2000, s. 30) talar huvudsakligen om den teknisk-ekonomiska utvecklingens följder, det vill säga uppkomsten av moderna risker. I denna uppsats förstås den teknisk-ekonomiska utvecklingen som industrialiseringen av jordbruket och den vetenskapliga utveckling som möjliggjort dagens storskaliga köttproduktion.

Medborgerligt deltagande i debatten om risker

De personer som deltar i debatten gör det i viss utsträckning som livsmedelskonsumenter, men även som medborgare. Statsvetenskapliga studier som bedrivits de senaste åren demonstrerar ett växande missnöje med hur det demokratiska systemet fungerar och demokratiska staters oförmåga att implementera demokratin i sin ideala form (Rosanvallon 2008, s. 1-3). För att ytterligare förstå denna utveckling tar Rosanvallon (2008, s. 5, 8) det organiserade missnöjesuttrycken och demokratisk misstro i beaktande, och studerar hur detta skapar ett motdemokratiskt engagemang. Motdemokratiskt i Rosanvallons mening är inte ekvivalent med antidemokratiskt utan innebär en alternativ form av demokrati som omfattar en utvidgning av den medborgerliga rollen och dess makt. Rosanvallon (2008, s. 9) menar att olika faktorer, vetenskapliga, ekonomiska och sociologiska, bidrar till att skapa det så kallade missnöjessamhället. Den vetenskapliga skepticismen, vilket Beck fokuserar på, utgör en beståndsdel i detta alltmer mistroende samhälle.

Rosanvallon (2008, s. 33, 42, 52) menar att det är en nödvändighet att som medborgare vara vaksam och uppmärksam gentemot de demokratiskt valda institutionerna genom att övervaka, ange och betygsätta de politiska makthavarna. I denna studie undersöks hur de olika verktygen används i den mediala debatten om köttkonsumtion samt vilken betydelse de har för uppfattningen av risk.

Det föreligger en risk att motdemokratin tar sig icke-demokratiska uttryck, till exempel genom att utmynna i populism, vilket definieras som en radikaliserings av utövat av de motdemokratiska verktygen (Rosanvallon 2008, s. 268). I förhållande till detta fall förstås motdemokratis instabilitet som ett potentiellt hot mot den mediala debattens utveckling och framtid.

Legitimitet och förtroende för auktoriteter

När misstron gentemot auktoriteter, både vetenskapliga och politiska, växer, ifrågasätts även deras legitimitet. De politiska makthavarna i en demokrati erhåller sin legitimitet från de allmänna valen, men på grund av brister i systemet har medborgarna haft belägg för att

misstro och ifrågasätta dem (Rosanvallon 2008, s. 2). Rosanvallon (2008, s. 3) skiljer mellan begreppen legitimitet och förtroende. Det sistnämnda kan ses som legitimitetens förlängda arm, det vill säga att det är väsentligt huruvida makten som det styrande organet har tilldelats förvaltas väl även efter valet. Historiskt sett växte den organiserade misstron fram till följd av viljan att utöva mer regelbunden kontroll över regeringen och de tre tidigare nämnda övervakningsfunktionerna etablerades med syftet att kontinuerligt ställa makthavarna till svars (Rosanvallon 2008, s. 12-13, 55). Med Rosanvallons teori skapas förståelse för det medborgerliga engagemanget samt vilken betydelse det minskande förtroendet och medborgarnas ifrågasättande av såväl politikernas som vetenskapsmännens handlingar har för hur risken hanteras i debatten, men även tvärtom, det vill säga vilken betydelse som definitionen av risken har för förtroendet för samhällets auktoriteter.

Det nya medborgerliga engagemanget där medborgaren gör sin röst hörd genom att delta i alternativa former av politiskt engagemang har även studerats av bland andra Dahlgren (2009). Det som är intressant i Rosanvallons (2008, s. 24) perspektiv och som fördjupar analysen ytterligare är det potentiellt negativa utfallet av detta deltagande och engagemang.

Naturens församhälleligande

När Beck (2000, s. 13) skrev boken "Risksamhället" för ungefär trettio år sedan menade han att "[n]u i slutet av 1900-talet är naturen kuvad och förbrukad, och därmed har den gått från att vara ett externt fenomen till ett *internt*, från någonting givet till någonting *skapat*." Klaus Eder (1999, s. 19, 31) menar att en ansvarstagande interaktion med naturen måste ersätta det naturalistiska perspektivet utifrån vilket människan har utgått från i sin behandling av naturen hittills. I det naturalistiska perspektivet placeras naturen i en underordnad position.

Industrialiseringen innebär med andra ord att människan lärde sig att använda naturen för sin egen vinning. Hur detta i kombination med var människan placerar sig själv i förhållande till naturen och djuren inverkar på uppfattningen av risken och hur den hanteras i debatten är inom ramarna för denna studie relevant att ta i beaktande.

Kulturella och normativa föreställningar om kött

I Eders teori om naturens församhälleligande kategoriseras såväl djur som människor. Eder (1999, s. 109, 164-165) utgår från ett strukturalistiskt perspektiv vilket anlägger en särskild ordning i naturen, där djuren klassificeras på olika sätt och i förhållande till varandra. I det moderna samhället reduceras djuren till objekt, medan människan är det bestämmande subjektet. Detta synsätt kopplas till den karnivoriska kulturen, som i mångt och mycket

handlar om att rättfärdiga handlingen att döda, medan den vegetariska kulturen istället framhäver vikten av att leva i en jämlik relation med naturen (Eder 1999, s. 204-206). Med andra ord kritiserar den vegetariska kulturen den hierarkiska ordning som stipuleras av den karnivoriska kulturen (ibid. s. 206).

Melanie Joy (2011, s. 14) anser, i likhet med Eder, att djur delas in i olika kategorier, till exempel förekommer kategorierna ”mat” och ”inte mat” när det handlar om vilket kött människan äter. Joy (2011, s. 30-32) namnger den karnivoriska kulturen ”karnism”, och menar att detta, liksom patriarkatet, är en osynlig ideologi och den i samhället dominerande normen. Ideologins osynlighet har även bidragit till att den inte har namngetts förrän nu. Denna ideologi karaktäriseras, enligt Joy (2011, s.18-19), av så kallad psykisk avtrubning (psychic numbing), vilket betyder att människan med hjälp av olika medel distanserar sig själv från köttbitens ursprung. Detta kan till exempel göras genom att objektifiera djuret eller framhäva det naturliga i att konsumera kött. Teorin har tidigare använts i en kvantitativ studie med studenter, där komplexiteten i människans relation till djur och kött framkom (Piazza, Ruby, Loughnan, Luong, Kulik, Watkins & Seigerman 2015). Vad denna studie ämnar göra är att studera, utifrån Joy och Eders teorier, huruvida normativa och kulturella föreställningar om kött har betydelse i den mediala debatten om köttkonsumtion.

Den betydelse som normativa och kulturella föreställningar om kött har för huruvida köttkonsumtion erkänns som en risk eller inte kan få konsekvenser för hur en risksituation hanteras, det vill säga om grunderna till att risken uppstått åtgärdas eller om konsekvenserna bekämpas (Beck 2000, s. 291). Det förstnämnda alternativet skulle innebära en minskning i, eller helt uteslutande av, köttkonsumtion.

Förhandling om risk och legitimitet i köttdebatten

Inledning

I detta kapitel analyseras materialet med utgångspunkt i ovan nämnda teorier och de inledningsvis presenterade forskningsfrågorna. I materialet, som näst intill uteslutande består av inlägg skrivna av privatpersoner, förekommer en del stavfel och grammatiska fel. För att inte störa läsningen alltför mycket kommer ”sic!” inte att skrivas ut efter varje fel, utan det kommer enbart noteras här att dessa är inläggskribenternas egna.

”Kära köttbit” – ett uttryck för naturens församhälleligande och den moderna risken

Med kampanjen ”#nyavardagsmaten” och den tillhörande reklamfilmen ”Kära köttbit” startade Coop en diskussion kring köttkonsumtion som risk. Debatten om köttkonsumtionens miljöpåverkan har pågått under en längre tid, därmed kan Coops roll främst definieras som att åter föra ämnet på tal. I reklamfilmen förklaras med en allvarlig berättarröst att produktion av kött ”(...) släpper ut 35 gånger mer växthusgaser än att odla samma mängd protein i växtform.” och att ”[v]år relation är inte bra för planeten (...)”, där relationen som åsyftas är den som människan har till kött (Kära köttbit 2016). I den en minut långa filmen varvas bilder på skogsbränder och översvämningar med betande kor. Coops reklamfilm demonstrerar, som tidigare nämnt, hur köttkonsumtion kan definieras som en modern risk samt förhållandet mellan det moderna samhället och naturen. Modernitetens utveckling karaktäriseras av att naturen behandlas som ett objekt som kan exploateras, vilket är ett synsätt som visat sig otillräckligt för att hantera ett risksamhälle. Vikten av att ta ansvar för och värna om naturen har ersatt det naturalistiska perspektivet (Eder 1999, s. 53, 57). Naturen i detta fall tar sig uttryck i människans bruk av land och djur. I Coops reklamfilm kommer det till uttryck, både visuellt och retoriskt, hur människan i modern tid positionerat sig som dominant i förhållande till naturen på olika sätt. Till exempel visas en bildsekvens på skövling av regnskogsträd. Coops val att framställa köttkonsumtion på detta sätt gav upphov till en konfliktfylld debatt i sociala medier, där såväl normativa föreställningar som skilda kunskapsanspråk ställs mot varandra, utmanas och ifrågasätts.

Risk i den mediala debatten

Köttkonsumtion som risk

Risksamhället skiljer sig från industrisamhället i flera avseenden, bland annat på grund av riskernas karaktär. De moderna riskerna är till stor del inte synliga för allmänheten. Därmed är det kunskapen, den vetenskapliga såväl som den icke-vetenskapliga, om dem som möjliggör deras existens (Beck 2000, s. 33). Vad som är tydligt i debatten som uppstått kring ”Kära köttbit” är dock en oenighet kring definitionen av köttkonsumtion som risk.

Utmärkande för diskussionen och debattrådarna som skapats är att klimathotet förvisso inte förnekas, men att det råder delade meningar om vad som är en bidragande orsak till klimatförändringar.

Ett argument som förekommer ett flertal gånger i debatten är att köttkonsumtion inte leder till klimatförändringar, eller att det finns faktorer som bidrar mer:

(...) Att kött skulle vara den farligaste miljöpåverkan är befängt.. Det vi behöver är någon annan form av elförsörjning, 100 % miljövänligt.. Mindre användning av olja, sluta nöjesflyga, sluta med rökning/alkohol, mindre kött (vissa äter för mycket), sluta kriga, mer transporter via tåg osv.. (Facebookanvändare 2016A).

Och så tycker jag att vi alla ska fundera lite över hur mycket alla transporter förgiftar miljön. Hur mycket alla plastöar i havet förgiftar miljön. Hur mycket semesterflyget till solen förgiftar miljön. (...) Och så tänker du på hur mycket en fårflock i en naturbeteslage i Sverige förgiftar din miljö... inte speciellt mycket va? (...) (Facebookanvändare 2016B).

En mängd källor att förhålla sig till skapar utrymme för ett flertal definitioner av vad som är en risk och inte, vilket i stor utsträckning påverkas av de egna intressena. Den erkända risken fungerar som en uppmaning till förändring och olika aktörer i samhället framhålls som riskproducenter, för vilka det blir väsentligt att försvara sig (Beck 2000, s. 43-45). I denna debatt faller det sig naturligt för enskilda personer att ta ställning utifrån olika intressen och argumentera mot Coops budskap, om det framställer dem i dåliga dager. Bönderna, till exempel, har intresse av att efterfrågan på svenskt kött håller sig på en stabil nivå eller ökar. Mindre efterfrågan leder till mindre inkomst, därmed möter bönderna en överhängande risk av att drabbas ekonomiskt (Beck 2012, s. 43). Ytterligare intressen som framkommer i debatten är att skydda och försvara den egna yrkesgruppen och stoltheten över sitt arbete. Det kan även argumenteras för att personer som vill äta kött har ett personligt intresse av att

argumentera mot marknadsföring som denna, då den riskerar att stigmatisera deras fortsatta konsumtion av kött.

På Facebook förekommer även kommentarer som framhäver köttkonsumtionens miljöpåverkan:

Förstår inte människor som flippar av det här? Om du älskar dina smaklökar så mycket mer än dina barns framtid, din hälsa och djuren – fortsätt som du gör då?
(Facebookanvändare 2016C).

I ovanstående kommentar definieras köttkonsumtion istället som en risk som påverkar bland annat miljön och hälsa och nya intressen framkommer, i detta fall den individuella hälsan, kommande generationers framtid och djuren. Viktigt att poängtera är dock att personer som kommenterar att de inte vill minska på sin köttkonsumtion kan ha tagit ovanstående i beaktande. Detta framkommer inte nödvändigtvis i de kommentarer som lämnas på sociala medier.

Det som kan konstateras är att det inte enbart råder delade meningar kring huruvida köttkonsumtion är en risk eller inte eller hur allvarlig risken bedöms vara i förhållande till andra risker, utan det argumenteras även för att minskad köttkonsumtion är en risk i sig:

(...) Ta och fundera på hur livet kommer se ut utan kött. Djuren håller landskap öppna, ger gödsel som de ekologiska bönderna behöver för att gödsla med. (Facebookanvändare 2016D).

I kommentarsfältet uttrycks det en oro över hur samhället kommer att utvecklas om inte marken används för jordbruk och djurhållning. Detta visar på ytterligare fragmentering i debatten och den medborgerliga debatten bidrar därmed till att skapa förvirring, vilket i sin tur ger större utrymme för personer som inte har en vetenskaplig grund att lägga fram sina argument och få gehör för dessa. Debatten är även ett uttryck för allmänhetens kritik mot den vetenskapliga forskningen, dock, snarare än att påpeka en bristfällig vetenskaplig hantering och erkännande av risker, är det frågan om att försvara sig mot de vetenskapliga forskningsresultat som framhäver köttkonsumtion som risk (Beck 2000, s. 45, 78-80), genom att motsätta sig och kritisera dem.

Egenintresse och det globala perspektivet

Ett utmärkande drag för risksamhället är att det, till skillnad från industrisamhället, inte går att avvärja sig från riskerna genom att exempelvis tillhöra ett visst samhällsskikt samt att de moderna hoten på längre sikt kommer att få världsomfattande konsekvenser (Beck 2000, s. 22, 51, 55). I ett flertal kommentarer framhävs köttkonsumtionens globala karaktär:

(...) Vi har en planet och jag hade tänkt att den dagen jag får barn och dem efter de, ska kunna ta del av världen också. (...) Att bara prata om Sveriges situation, när vi bara är en liten del av ett stort problem som alla måste göra något åt, känns även de bortkastat. Solidaritet för en fungerande framtid är allt jag kräver. (Facebookanvändare 2016E).

(...) Tur att det finns de som tar det svåra valet och väljer för kollektivet bästa istället för vår egna tillfälliga tillfredsställelse. Utan oss skulle världen vara en alltför mörk plats utan hopp om en bättre framtid. (...) (Facebookanvändare 2016F).

Dessa Facebookanvändare intar en av positionerna i debatten, de tillhör en grupp som argumenterar för att anlägga ett helhetsperspektiv på problemet och tänka i kollektiva termer istället för att argumentera utifrån personliga preferenser. Även det ansvarsetiska perspektivet kommer till uttryck i dessa citat, det vill säga vikten av att ta hand om och värna om naturen, (Eder 1999, s. 57), i och med att det uttrycks en vilja att se efter planeten för kommande generationers skull. I den sist citerade kommentaren framkommer ytterligare en intressant dimension i debatten, vilken är att de personer som agerar i linje med vad som anses vara det allmänna bästa, i detta fall att sluta konsumera kött, framställs som "bättre" människor. De anses agera altruistiskt snarare än egoistiskt. Detta leder till en diskussion kring den medvetna och ansvariga medborgaren, vilket kommer att diskuteras vidare senare i analysen.

De moderna riskerna karaktäriseras av att befinna sig utanför den mänskliga varseblivningsförmågan (Beck 2000, s. 38-39). Det kan argumenteras för att det faktum att konsekvenserna till stor del ännu inte påverkat Sverige nämnvärt blir en hämmande aspekt i debatten och motiverar motståndet mot att köttkonsumtion definieras som en risk av Coop och andra aktörer. Nedanstående kommentar är ett uttryck för detta:

Sverige är ett stort och glesbefolkat land. Märk väl att jag pratar om Sverige och vår situation nu, det finns andra länder med helt andra förutsättningar men de får ta hand om sig själva. Jag bor i Sverige och är intresserad av vår framtid. (...) (Facebookanvändare 2016B2).

En ytterligare position i debatten utgår från ett individualistiskt intresse och en vilja att fortsätta konsumera kött, vilket fastslås i följande kommentar:

Måste äta mindre kött, nej de måste man inte, det är ett fritt land.
(...) (Youtubeanvändare 2016A).

Riskernas osynlighet medför även en förtröstan till de vetenskapliga resultaten (Beck 2000, s. 39). I de fall när medborgaren av olika anledningar ställer sig skeptisk till vetenskapen och dess undersökningar torde benägenheten att erkänna riskens existens eller grad av allvarlighet minska, vilket kommer diskuteras mer ingående senare i analysen.

Från ett flertal av kommentarerna som lämnats i de olika kommentarsfälten på sociala medier går det således att utläsa två ställningstaganden i debatten, dels de personer som stödjer sina argument i ett egenintresse, till exempel rätten att äta vad man vill, dels en grupp som argumenterar för att se förbi såväl de egna preferenserna som Sveriges gränser. I Olaussons (2018, s. 36-38) studie påvisas hur den svenska köttproduktionen legitimeras i förhållande till det kött som importerats. Liknande kommentarer återfinns i debatten i anslutning till ”Kära köttbit”, till exempel kommenteras det att:

(...) Det ni borde framhålla i er reklam är att vi ska handla svenska varor. (...) När ni tar ert förnuft till fånga och bannlyser import av varor som produceras i Sverige samt framhåller de svenska bönderna och det närodlade ska jag handla hos er igen. (...)
(Facebookanvändare 2016B).

Tendensen till att framhäva det importerade köttet som värre och att legitimera den svenska köttproduktionen är en metod för att förskjuta ansvaret till en annan aktör, i detta fall är det det importerade utländska köttet som anses ha större miljöpåverkan än det svenska köttet. Detta perspektiv på problemet används för att legitimera konsumtion av svenskt kött.

Ansvar

Antalet aktörer i en fråga skapar förvirring kring vem som ska ställas till svars, något som i längden leder till att det blir möjligt för olika aktörer att undvika ansvarstagande (Beck 2012, s. 45-46). En av aktörerna som både deltar och omnämns i debatten är bönderna. De har en tudelad roll, som tidigare nämnts är de en intressent i diskussionen, det vill säga att de har ett intresse av att försvara sig mot kritiken mot deras arbete. Utöver detta argumenteras det i

debatten för att de har ett ansvar i att motverka den negativa utvecklingen. I debatten som försiggår i kommentarsfältet till reklamfilmen på Facebook skriver en person:

Istället för att ta del av modern forskning och själva bli en del av den förändring som världen behöver, så kryper dom hellre tillbaka in i sin bubbla och känner sig kränkta (...)
(Facebookanvändare 2016G).

Bönderna är inte de enda som uppmanas ta ansvar, även konsumenterna utmålas som aktörer med ansvar:

(...) Däremot kan vi alla bojkotta det billigt skräpköttet som produceras i utländska köttfarmer utan tanke på djuren eller miljön och istället köpa svenskt närproducerat kött från gräsbetande djur, då gör vi en rejäl skillnad. (Facebookanvändare 2016H).

(...) Det som irriterar mig något så kopiöst är din inställning till vad som bör informeras. ”Försök göra ett aktivt val, en god gärning om dagen.” Den tiden är passé, varje individ måste göra större förändringar, ta större ansvar i hopp om att framtida naturkatastrofer lindras. (...) (Youtubeanvändare 2016B).

Diskussionen som pågår i debatten kring köttkonsumtionens miljöpåverkan är i grund och botten en diskussion kring vem som bär ansvar, inom vilket åsikterna går isär. Är det konsumenterna, är det Coop, är det bönderna eller någon annan? I inlägget 2016H som citerats här ovanför innebär legitimeringen av det svenska jordbruket, en strategi som studerats av bland andra Olausson (2018), en protest mot att de svenska bönderna skulle bära ansvaret, och skulden tilldelas snarare konsumenterna som köper utländskt kött i matbutiken. Det framhålls även av Coop själva att det i slutändan är konsumentens uppgift att göra ett eget val och att de i första hand vill inspirera och uppmuntra sina kunder till att minska sin köttkonsumtion (Coop 2016A).

Som ovan nämnt finns det en risk för att svårigheter i urskiljandet av en ansvarig aktör resulterar i utebliven aktion. En av personerna som har kommenterat reklamfilmen på Facebook argumenterar för att samtliga aktörer bär en del av ansvaret i denna fråga och att det inte är en uppgift för enbart en part att skapa förutsättningar för förändring:

Kära köttätare, vi måste prata. Det är ingen som tvingar nån att sluta äta kött. Men vi måste alla ta vårt ansvar. (...) Det hemska i det här är inte att Coop rekommenderar att vi

äter mindre kött, det hemska är att vi inte tillsammans förstår att vi måste dra våra strån till stacken. (Facebookanvändare 2016I).

Frågan som detta leder till blir således hur man i den pågående debatten kan motivera till och säkerställa att samtliga aktörer tar ansvar. En central fråga är huruvida det abstrakta elementet i de moderna riskerna, men även deras osynlighet, försvårar kollektiv handling (Beck 2000, s. 67). Vad som framkommer i debatten kring köttkonsumtion som uppstått i anslutning till ”Kära köttbit” är en oenig opinion, vilket torde försvåra gemensam aktion. Att utläsa från debatten och de skilda uppfattningarna om köttkonsumtion som risk är att risksamhället, i sin fullt utvecklade form, ännu inte har realiserats. Bristow och Fitzgerald (2011) argumenterar för en liknande slutsats i sin studie och menar att detta bland annat beror på de skilda intressen som artikuleras i debatten. Risksamhällen anses besitta ”(...) en *gränssprängande, gräsrotsdemokratisk utvecklingsdynamik* som tvingar samman människor i den enhetliga situationen som civilisationens hot mot sig själv skapar.” (Beck 2000, s. 65). Debatten som uppstod i samband med att ”Kära köttbit” lanserades uppvisar svårigheterna att enas i denna fråga, vilket kan påverka samarbete i frågan. Det kan dock argumenteras för att möjligheterna att nå konsensus i hur de moderna riskerna ska hanteras är svår, då det involverar omfattande livsstilsförändringar (Beck 2000, s. 291), och att det istället bör strävas efter att tillgodose intressen i debatten i den utsträckning det är möjligt. Den utgångspunkten aktualiserar diskussionen om vilka intressen och åsikter i frågan man kan och ska ta hänsyn till, det kan till exempel argumenteras för att böndernas ekonomiska situation väger tyngre när beslut ska fattas än de personliga preferenserna.

Konstruktionen av den medvetna medborgaren

I det Beck benämner som risksamhället florerar en mängd uppgifter, ibland även faktapåståenden som strider mot varandra. Då allmänheten inte besitter tillräcklig kunskap om riskerna befinner de sig i beroendeställning till experterna (Beck 2000, s. 72-73). Dock kan man argumentera för att utvecklingen av informationssamhället och de nya möjligheterna att förvärva kunskaper på lättillgängligt sätt har bidragit till en mer upplyst allmänhet, men även skapat förvirring och svårigheter att sortera vad som är sant och falskt, samt vad som är äkta och oäkta. Detta ställer krav på individen att kunna urskilja detta och ha kunskaper om källkritik. Fortfarande återstår dock problemet med motstridiga uppgifter och de huvudsakliga frågorna består: Vem ska man lita på? Vem kan man lita på?

Debatten konstruerar, som tidigare nämnt, en idé om vad en medveten medborgare är, både i förhållande till synen på köttkonsumtion och som individ i ett informationssamhälle. Idén

om den medvetna medborgaren i förhållande till köttkonsumtion skiljer sig åt, vilket synliggjorts i tidigare citat. Medan det av vissa personer förespråkas att helt utesluta kött eller minska sitt intag förordar andra att man istället bör välja svenskt kött, detta framkommer bland annat i citat av Facebookanvändare 2016B och 2016I på sidan 17 respektive 18-19.

Ett återkommande inslag i debatten är medborgarens källkritiska förmåga. Att välja rätt källor är centralt för att bemötas med seriositet av andra debattörer. En Facebookanvändare säger att:

(...) Det är vetenskaplig fakta och forskning som gäller. Kom gärna med opartiska vetenskapliga artiklar för att stödja dina argument, annars kan du lika gärna kasta din kommentar i soporna. Tack. (Facebookanvändare 2016J).

Ovan citerade kommentar demonstrerar hur den medvetna och pålästa medborgaren premieras i debatten. Att demonstrera medvetenhet torde försvåras i en tid av motstridiga faktapåståenden, då även källor som kan betraktas som opartiska ifrågasätts eller förkastas i debatten, vilket görs i exempelvis följande kommentar:

(...) Men just Livsmedelsverket har fullständigt förbrukat sitt förtroende hos mig när det gäller kunskaper om kost och hälsa och därmed litar jag inte på dem gällande miljö heller! (...) (Facebookanvändare 2016H2).

En central aspekt i detta är vilka möjligheter och svårigheter som existerar för att tillägna sig information och kunskap i dagens samhälle. Internet möjliggör tillgång till en stor mängd källor, men skapar också utrymme för privatpersoner att uttrycka sig i ämnet, till exempel på en blogg eller på Facebook, på mindre legitima grunder.

Förhandlingen om legitimitet

Vetenskapens förändrade roll – en fråga om legitimitet

Det som hittills har konstaterats är att debattörernas egna intressen och svårigheterna att definiera en ansvarig aktör inverkar på hur risken uppfattas, samt hur debatten konstruerar en form av idealtyp för den medvetna medborgaren. Frågan som följer är hur en medborgares förmåga att tillägna sig kunskap påverkas av vetenskapens förändring, samt vad detta får för vidare konsekvenser för debatten i fråga. Vetenskapens förändrade ställning är delvis till följd av att mottagarna erhåller en större autonomi att använda vetenskapen i enlighet med sina

ändamål och egna intressen, vilket till exempel kan göras genom att välja källor som stämmer överens med deras egna personliga uppfattning om ett ämne (Beck 2000, s 286-288).

Vidare blir det relevant att diskutera förhållandet mellan experter och ”lekmän”, eller allmänheten, i debatten på sociala medier. Argumenten som framförs på sociala medier härstammar någonstans ifrån, och källorna anges även i vissa kommentarer. Vissa deltagare framför argument utan källor, medan vissa besitter en gedigen yrkeserfarenhet, till exempel bönderna. I denna diskussion aktualiseras frågan om vilka som är experter och vad som utmärker en expert samt vem som anses ha legitimitet att definiera och uttala sig om problemet i debatten.

Den vetenskapliga skepticismen

En växande misstro i samhället äventyrar den legitimitet som auktoriteter har, och ger upphov till diskussion kring vem som har legitimitet och hur man återetablerar och upprätthåller legitimitet. I såväl kommentarsfälten till Coops Facebook- och Youtubeinlägg som i kommentarsfältet till Youtubeprofilen Johan Hedbergs video förekommer en mängd hänvisningar till olika källor, till exempel Naturvårdsverket och Livsmedelsverket samt Allan Savory, en forskare från Zimbabwe.

Ifrågasättandet av vetenskapen är en av faktorerna som bidrar till att skapa ett alltmer misstroende samhälle (Rosanvallon 2008, s. 9). I debatten kring ”Kära köttbit” ifrågasätts den vetenskapliga forskningen samt på vilka grundval den har bedrivits:

Vilka dårar, ”behövs att bonden åker till ett universitet” vad vill man få fram där?
Missvisande siffror som inte ser verkligheten med den solklarhet naturen växer med. Det är
då mycket man inte ser i ett labb. (...) (Facebookanvändare 2016K).

(...) tror inte att ”COOP” har gjort någon undersökning. De har anställt en person för att
göra detta. Eller frågat en ”expert”. I dessa lägen blir det relevant att granska
undersökaren, huruvida deras egna personliga ställningstaganden har påverkat resultaten.
(...) (Facebookanvändare 2016L).

De vetenskapsskeptiska inläggen i debatten demonstrerar brytningen av vetenskapens rationalitetsmonopol och föreställningen om att vetenskapen producerar neutrala fakta. Istället flyttas fokus till forskningsprocessen, de beslut som tas under den, till exempel vad som definieras som orsak, och vilka konsekvenser det får för samhället (Beck 2000, s. 289). En reducerad tilltro till vetenskapen kan till exempel handla om tidigare dåliga erfarenheter:

Det finns många olika källor att ösa ur i ämnet som säger helt olika om vad som är bäst eller sämst och det är inte alltid lätt att veta vem man ska lita på. Men just Livsmedelsverket har fullständigt förbrukat sitt förtroende hos mig när det gäller kunskaper om kost och hälsa och därmed litar jag inte på dem gällande miljö heller! (...)
(Facebookanvändare 2016H2).

Det minskande eller icke existerande förtroendet för den vetenskapliga verksamheten blir därmed hämmande för personer, som inte litar på de resultat som forskningen presenterar. Det kan argumenteras för att de egna intressena, till exempel den ekonomiska aspekten för bönderna, inverkar på hur källorna och de som producerat dem värderas. Att framställas som en riskproducent blir ett incitament för att, som tidigare nämnt, gå i försvarsställning (Beck 2000, s. 43-45), då det kan påverka hur bonden uppfattas av andra människor. Den som anges som riskproducent kan känna sig orättvist behandlad, vilket leder till att det blir en fråga om hur resultaten från forskningen framställs och hur dessa senare används av andra aktörer. Kommuniceras budskapet som ett angrepp torde det kunna leda till missnöje. Även personer som själva inte är bönder kritiserar både hur Coop kommunicerar budskapet och forskningen bakom:

(...) reklamen är väldigt negativ för bönder och lantbrukare som sliter dygnet runt för en lön som ingen skulle förvärsbeta för, för att Sverige ska få mat, dessutom ljuger reklamen och använder siffror som räknats ut på ett felaktigt sätt! (Facebookanvändare 2016M).

Det kan argumenteras för att utgångspunkten för vetenskapens företrädare blir att legitimera och förankra resultaten och de tillvägagångssätt som har använts i syfte att få även de mest skeptiska i debatten att känna förtroende för forskningen.

Den vetenskapliga forskningens resultat har en central roll i samhället, den kan till exempel få konsekvenser för den politik som bedrivs (Beck 2000, s. 289). I de politiska förslag som läggs fram hänvisas vanligtvis till forskning, detta gjordes till exempel i Vänsterpartiets motion (2017/18:2338) om minskad köttkonsumtion. Politiken får i sin implementerade form konsekvenser för bönderna. Den vetenskapliga forskningens roll är dock inte styrande, utan kan avfärdas från allmänheten, vilket blir tydligt i diskussionen i anslutning till Coops reklamfilm, samt av politikerna, vilket var fallet i frågan om exempelvis köttskatt (Zachrisson Winberg 2018). På frågan om köttskatt borde införas svarade Moderaternas klimatpolitiska talesperson Maria Malmer Stenergard att "[d]et måste vara upp

till var och en vilken mat man skall äta.” (Zachrisson Winberg 2018). På den politiska arenan kan förslag och rekommendationer från forskningens sida strida mot politiska intressen och visioner, på samma sätt som det kan strida mot allmänhetens och olika yrkesgruppers intressen, vilket minskar eller helt utesluter debattens förändringspotential. Det kan argumenteras för att polariseringen som skapas i debatten i förlängningen kommer att försvåra den kollektiva aktion som efterfrågas av flertalet debattörer. Om en grupp känner sig orättvist bemötta torde det minska deras motivation att delta, vilket kan ha effekt på vilken omfattning förändringarna får i slutändan och vad som är möjligt att göra. Bönderna, till exempel, besitter kunskap som kan bidra till utvecklingen av nya medel och metoder inom jordbruk och köttproduktion. Vid framläggningen av ett politiskt förslag skickas remissförslag ut till berörda instanser (Regeringskansliet u.å.), där exempelvis intresseorganisationen LRF, som representerar lantbrukarna, skulle kunna finnas med på sändarlistan.

Den ökande autonomin som risksamhället medför innebär bland annat att forskningens mottagare väljer källor anpassade för syftet och vad de vill uppnå (Beck 2000, s. 287). Källor som demonstrerar resultat i kontrast till den etablerade forskningen, till exempel Allan Savorys studier, förekommer i debatten. Att använda honom som källa kritiserar dock, då hans resultat har ifrågasatts:

(...) Från samma Wikipedia-artikel om Allan Savory. Det blir så konstigt när du plockar russinen ur kakan med små väl valda citat som du tror ger stöd till dina förutfattade meningar, och samtidigt totalt struntar i att erkänna all information som finns tillgänglig och som talar emot denna uppfattning.

(...) (Facebookanvändare 2016N).

Detta visar på ytterligare aspekter av konstruktionen av den medvetna medborgaren, det vill säga att vara kritisk mot sina egna källor och vikten av att förmedla en nyanserad bild och eventuell kritik mot den forskning som man baserar sina argument på. Denna kunskap hos medborgaren har betydelse för hur man bemöts i debatten, vilket illustreras i ovan citerade kommentar, och hur legitimeras ens argument anses vara. Detta lär även få ännu större betydelse i ett samhälle präglad av informationsöverflöd.

Bönderna i debatten – kunskapen som legitimitetsfaktor

En av de aktiva deltagarna i debatten är bönderna själva. I tillägg till att de framställs som riskproducenter och anges som intressenter har de även yrkeskunskap. Böndernas roll är därmed tredelad och de olika aspekterna av denna roll torde påverka hur de bemöts i debatten när de framför sina argument och hur andra debattörer bedömer deras legitimitet. I

kommentarsfältet till Facebook värderas erfarenheten som bönderna har stundtals högre i förhållande till forskarnas kunskap:

Som köttproducent blir jag heligt f-annad! Vad är det för kostymnisse som gjort den här filmen? En vegan som bor i en etage på Södermalm eller? Ett studiebesök hos en vanlig kobonde eller fårfarmare i glesbygd skulle den personen verkligen behöva! Ni på Coop kan ju försvara filmen med siffror och statistik bäst ni vill men vi som jobbar nära djur å natur vet att betesdjur behövs i vår land. (Facebookanvändare 2016O).

Det framkommer dock motstånd mot detta argument i debatten:

Vetenskap och logik > ”Sunt” bondeförnuft och psuedovetenskap. (Facebookanvändare 2016P).

Dummaste argumentet på länge. Varför ska vi tro på bönder över forskare? Bönder har ju ingen koll alls på utsläpp. Det är ju kristallklart i denna diskussionen i alla fall. Större skygglappar får man leta efter. (Facebookanvändare 2016Q).

Av ovan citerade kommentarer och andra inlägg i debatten, kan man dra slutsatsen att böndernas kunskap förlöjligas och förminsкас och att deras kunskap underordnas den vetenskapliga forskningen. Detta bidrar till en splittring i debatten och banar väg för en djupare kunskapssteoretisk diskussion om hur man når tillförlitlig kunskap, samt vilka aktörer som har bäst förutsättningar för att nå denna.

Den vetenskapliga forskningen framstår i dagens samhälle som alltmer oförmögen att ge en tillräcklig bild av hur verkligheten är beskaffad. Samtidigt som detta ger de som mottar och använder informationen en mer tongivande roll i förhållande till vetenskapen (Beck 2000 s. 274-277), tillkommer negativa följder till denna utveckling. En av dessa, de ökade kraven på medborgarna, har nämnts tidigare, och en ytterligare är den tvetydighet som till exempel bönderna ställs inför. En person undrar:

(...) hur skall en lantbrukare göra när forskningen säger olika hela tiden (...)
(Facebookanvändare 2016R).

Inlägget är ett uttryck för det dilemma som bönder precis som andra yrkesgrupper ställs inför när den vetenskapliga forskningen ska tolkas, det vill säga svårigheterna att göra ett val och att därefter rättfärdiga det. Det kan vidare argumenteras för att denna osäkerhet påverkar de

bönder som i debatten argumenterar mot den forskning som Coop baserar sin reklamfilm på. Motståndet blir ett sätt att värja sig mot tvetydigheten och det anses vara säkrare att utgå från sina egna erfarenheter än att sätta tilltro till forskningen och dess resultat.

Återigen blir det relevant att diskutera vilka som bär ansvar i frågan. Beck (2000, s. 46) exemplifierar svårigheterna med att urskilja de ansvarsbärande aktörerna i frågan om gifthalter i jordbruket. Samma dilemma förekommer, som tidigare nämnt, i debatten om ohållbar köttkonsumtion, där frågan som ställs är vem som kan hållas ansvarig. I debatten uttrycks det vid ett flertal tillfällen att det är bönderna som bör stå till svars, men att enbart fokusera på bönderna innebär att risken för att gå miste om andra samhällsaktörers inblandning i köttproduktionen och vad som styr böndernas arbete, till exempel marknadsmässiga villkor och regler på såväl nationell som internationell nivå, tilltar. Debatten riskerar därmed att bli snedvriden, till böndernas nackdel.

Till följd av det reflexiva förvetenskapligandet ökar kraven på att generera så mycket tilltro som möjligt i debatten, för såväl vetenskapen som för andra kunskapskällor. Detaljerna blir allt viktigare, liksom kontakter med media (Beck 2000, s. 277), men även med allmänheten. Det kan argumenteras för att bönderna som deltar i debatten har en fördel gentemot de vetenskapliga forskarna, då dessa inte har några representanter som deltar på samma sätt i diskussionerna och kan verka för att försöka återetablera legitimiteten. Att vara delaktig i debatten innebär möjligheter att svara på andras frågor och kommentarer och argumentera för sin sak på ett annat sätt än vad till exempel en representant för en myndighet gör i en tidningsintervju. Man kan argumentera för att bristen på deltagande i den offentliga debatten i denna sorts forum kan cementera uppdelningen i ett ”vi” och ett ”dem” och fördomar om forskare, som bland annat framkommer i kommentaren från Facebookanvändare 2016O på sidan 24.

Det medborgerliga deltagandet i den offentliga debatten

Kött som en politisk fråga

Hittills har den vetenskapliga misstron i förhållande till hur en risk tolkas och uppfattas diskuterats. Vetenskapliga resultat och forskningsrapporter utgör som tidigare nämnt underlag för politiska beslut, vilket gör det relevant att vidare blicka mot den politiska arenan och de styrande politiska makthavarna. Vilken roll och legitimitet anses politikerna ha i debatten om köttkonsumtion och hur kan det medborgerliga deltagandet i debatten förstås?

Ifrågasättande av auktoriteternas legitimitet

Missstroende mot och ifrågasättande av politiker tar sig uttryck på två sätt i den mediala debatten kring ”Kära köttbit”, dels som i att politikerna lägger sig i för mycket, dels som att de gör för lite. Kritiken framkommer bland annat i följande kommentarer:

(...) Vår import av för svenska bönder olagliga varor ökar. Dubbelmoralen firar triumfer. Antibiotikan för konsumenterna ökar med 20 ggr. GMO som många konsumenter inte vill ha köps för svenskproducerat. Tom Stat, Kommuner och Landsting köper in detta. Våra politiker är ryggradslösa. Till dessa ansluter sig Coop och miljörelsen för att påskynda urbaniseringen. (...) (Facebookanvändare 2016S).

(...) Inte nog med att svenska bönder skall kämpa mot en katastrofal jordbrukspolitik nu går även detaljhandel och grossister hand i hand med den. (...) (Facebookanvändare 2016T).

Argumentet att Coops reklamfilm skulle vara ett uttryck för en viss politisk åsikt förekommer vid ett flertal tillfällen i debatten, samt att politikerna inte gör tillräckligt:

(...) Ett oerhört stort globalt risktagande för all världens flora och fauna. FN, forskare, politiker och miljörelse satsar enorma mängder pengar och springer naivt oljebranschens ärenden. Media hakar okritiskt på. Nu har det spritt sig ända ner i våra barns värld och i skolorna bedrivs kampanjer för köttfri vecka. (...) (Facebookanvändare 2016U).

(...) Tillåt mig hänskratta åt dessa socialistiska politruker som styr Coop!!! (...) (Facebookanvändare 2016V).

WoW! Detta är så stort! Det är ett större och viktigare ställningstagande för Sverige, Världen, djuren och miljön, och än vad någon politiker vågat göra! Tack Coop! (...) (Youtubeanvändare 2016C).

Den övervakande aspekten av dagens medborgarskap innebär att granska vad som pågår i samhället (Rosanvallon 2008, s. 37, 39). Genom att kommentera som Facebookanvändare 2016U riktas uppmärksamheten mot något som hen tycker är felaktigt. Det kan dock argumenteras för att denna plattform är otillräcklig för att få medialt och i förlängningen politiskt genomslag för sin kritik (Rosanvallon 2008, s. 40), dels på grund av mängden kommentarer, dels på grund av bristen på källor för att stödja sina argument i diskussionen.

Frånvaro av källor bidrar till att resonemangen riskerar att reduceras till att uppfattas som enbart personliga åsikter och därmed förlora kraft i argumentationen. Tendensen till att likställa egna åsikter och preferenser med fakta kritiserar i debatten:

(...) Så här går det när folk känner att deras ”tyckande” om saker väger lika tungt som fakta, absurt. (...) (Facebookanvändare 2016F).

Inläggen kan dock påverka människor som läser kommentarsfältet till att bli mer skeptiska gentemot politikerna, men detta är enbart en hypotes som behöver mer stöd från exempelvis en intervjustudie.

Den kritiken som framkommer i de citerade kommentarerna ovan kan även förstås som en form av betygsättning av de politiska makthavarna och en uppmaning till att de ska rättfärdiga sina handlingar (Rosanvallon 2008, s. 52, 55-56). Genom att uppmärksamma felaktigheter kan kravet på revidering av den politik som förs öka i förlängningen. I ett flertal av tidigare citat framställs politikernas arbete som otillräckligt och missgynnande för bönder. Ytterligare kritik mot de lagar och regler som reglerar det svenska jordbruket kan förstås som kritik riktad mot och missnöje med politikerna, eftersom det är de som beslutar om dessa. Denna kritik framkommer bland annat i följande kommentar:

(...) Jag stöttar våra svenska bönder som gör ett fantastiskt jobb – inte sällan i uppförsbacke med orättvisa lagar och regler jämfört med konkurrerande länders – och jag kommer fortsätta äta kött när jag själv tycker det passar min familj och jag kommer inte att skämmas för det. (...) (Facebookanvändare 2016W).

Att det i synnerhet är missnöje med den politik som bedrivs av de vänsterorienterade partierna på den politiska skalan framkommer i flera kommentarer, se till exempel citat av Facebookanvändare 2016V på föregående sida. I debatten argumenteras det för att Coop har anammat en viss politisk åsikt, men dessa citat fungerar även som kritik av politiska partier och den del av deras politik som berör köttkonsumtion och jordbruk.

En ytterligare aspekt av att vara en vaksam medborgare i Rosanvallons (2008, s. 41, 43-45) mening är att synliggöra skandaler och ange personer som handlat felaktigt genom att informera för allmänheten. Angivelse i ett historiskt perspektiv syftade till att, genom att offentligt synliggöra en skandal, återställa ordningen och framkalla ånger hos de som har handlat felaktigt. I debatten kring ”Kära köttbit” nämns dokumentärfilmen ”Cowspiracy: The

Sustainability Secret”. Den används dels som källa men också i ett lärande syfte, vilket framkommer i nedanstående kommentar:

Kolla på filmen ”cowspiracy” så ska du få lära dig vad som förstör planeten.
(Facebookanvändare 2016X).

En annan Facebookanvändare bifogar en länk till en artikel med rubriken ”Skräckbilderna från nordiska slakterier” (Facebookanvändare 2016G2). Att dela artiklar och dokumentärer blir ett sätt för medborgarna att medvetandegöra om felaktigheter i systemet och ett försök till att finna någon att hålla ansvarig. Det blir samtidigt en indirekt kritik mot myndigheterna och de politiska makthavarna, som reglerar industrin med lagar och regler.

Man kan argumentera för att deltagandet i debatten blir ett sätt att bevaka sina intressen (Rosanvallon 2008, s. 70), såväl bondens ekonomiska intresse som individens egna fortsatta köttkonsumtion, både gentemot politiker och den vetenskapliga forskningen men också mot andra människor som deltar som privatpersoner i debatten.

Internet som ett motdemokratiskt verktyg

Motdemokratin behöver, på grund av sin instabilitet, granskas kontinuerligt (Rosanvallon 2008, s. 300). Detta är nödvändigt bland annat på grund av risken för en icke-demokratisk, populistisk utveckling av de motdemokratiska verktygen, vilket innebär att dessa radikaliseras, till exempel genom stigmatisering av de personer och institutioner som övervakas av allmänheten (Rosanvallon 2008, s. 267-268). Rosanvallon (2008, s. 301) menar att Internet har bidragit till att skapa en alltmer splittrad allmän opinion. Huruvida debatten kring köttkonsumtion befinner sig i riskzonen för att radikaliseras i populistisk riktning är något som man endast kan spekulera i, men vad som kan konstateras är att Internet och dess möjligheter också utgör ett potentiellt framtida hot mot demokratin.

Internet är inte enbart ett politiskt forum, utan även ett socialt, som möjliggör brett deltagande, att framföra åsikter och ohämmad interaktion med andra människor. Internet kan användas för att bevaka sina intressen och utfallet av deltagande är utom kontroll (Rosanvallon 2008, s. 67-68, 70).

Kontroll kan i detta sammanhang förstås på två sätt, dels som kontroll av debatten och vad som sägs, dels som kontroll av debattens konsekvenser. Att debatten stundtals blir ogästvänlig på grund av bristen på utomstående kontroll och reglering är ett problem. I kommentarsfältet till Coops Youtube-inlägg förekommer såväl personliga påhopp som främlingsfientliga

uttalanden (Kära köttbit 2016). I Facebookinlägget fungerar anställda medarbetare på Coop som moderatorer i debatten:

Hej – vi tar bara bort kommentarer som inte följer vår policy (dvs en trevlig ton sinsemellan våra fans, personliga påhopp är inte okej). Ni får gärna kritisera oss – men inte hoppa på varandra. (...) (Coop 2016B).

Med tanke på Internets växande roll som debattforum blir kontroll en väsentlig aspekt att ta i beaktande eftersom debatten riskerar att bli exkluderande om personer känner sig påhoppade och ovälkomna och därmed avstår från att delta i debatten. Detta riskerar att ske på bekostnad av nyanserade analyser och perspektiv som hade kunnat bidra till en mer utvecklad och progressiv diskussion. En sådan utveckling står även i kontrast till en av det demokratiska samtalets fundamentala principer, det vill säga allas rätt att delta. En Youtubeanvändare säger:

Tycker jag ser fler kränkta köttätare. Så fort någon vegetarian skriver något finns det ju 107 kommentarer om hur ”kött är gott” och ”vem bryr sig om djuren” och så vidare. Det är en tråkig inställning och är tråkigt att läsa. Jag äter gärna kött, helst vilt för jag anser att det är mer humant men jag äter även mycket vegetariskt och jag tycker att denna allt eller inget mentalitet är tråkig. Det påminner mig om småpojarna i skolan som retade tjejerna med att hästar passa bäst mellan hamburgerbröden. Väx upp. (Youtubeanvändare 2016D).

Den relativt oreglerade debatten på Internet bereder väg för kritik av auktoriteter, till exempel forskare och politiker. Det skapas ett ”vi” och ett ”dem”, där de sistnämnda utmålas som oförmögna att uttala sig i ämnet och därmed anses ha mindre legitimitet i debatten. Detta torde försvåra och stävja kollektiv aktion, då det blir svårare att enas i frågan och diskutera problemet på en saklig nivå.

Det kan argumenteras för att debattens klimat, som stundtals antar en fientlig skepnad, inte enbart kan betraktas som ett potentiellt hot mot den mediala debattens framtid. Inte att förglömma är att diskussionen som förs i anslutning till ”Kära köttbit” i sig är ett uttryck för en fungerande demokrati, där medborgarna ges möjlighet att uttrycka sina åsikter, och där argument och kommentarer på mer tvivelaktiga grunder inte står oemotsagda. En person menar att:

(...) Det finns otroligt mycket att säga om detta och det är roligt och utvecklande att debattera för det leder till att man måste ta sig en rejäl funderare över varför man tycker något och hur man ska förklara sina ståndpunkter ☺ (...) (Facebookanvändare 2016B2).

Man kan argumentera för att detta i mångt och mycket möjliggörs av att Coop är en viss sorts företag och att deras digitala plattformar och marknadsföring engagerar människor med skilda bakgrunder och åsikter, till skillnad från ett företag eller en organisation med en mer homogen målgrupp.

Normativa och kulturella legitimeringsgrunder i debatten

Tidigare i analysen har debattörernas egna intressen och missnöje med såväl den vetenskapliga forskningen som de politiska makthavarna diskuterats i termer av vilken betydelse detta har för hur risken hanteras i den mediala debatten. Som tidigare nämnts så finns det även en dimension av köttkonsumtion som tar sig uttryck i moral och normativa föreställningar om kött. Debattens splittringar framkommer dels i uppdelningen i personer som försvarar bönderna och de som anklagar bönderna för att vara bakåtsträvande och stjälpa snarare än att hjälpa, dels i uppdelningen i vegetarianer och köttätare. De normativa föreställningarna blir även ett verktyg för att legitimera köttkonsumtion och sina argument.

I kommentarsfältet på både Facebook och Youtube förekommer förlöjligande av och anklagelser riktade mot vegetarianer och de som förespråkar en fortsatt karnivorisk kultur.

(...) Att det är djurrättsaktivister och veganer som driver denna oseriösa jakt på kött och mjölk är inte svårt att förstå. (Facebookanvändare 2016K2).

Hoppas bara inte fler blir veganer, de är oftast så grymt hjärntvättade och snackar bara om bönor och skit hela tiden! (Youtubeanvändare 2016E).

Alla dessa kött-nationalister alltså...så länge det är svenska bönder så får de fortsätta döda oskyldiga djur och förstöra planeten. (...) (Facebookanvändare 2016Y).

(...) Samtidigt som det är lite kul att se hur kränkta köttätare kan bli av en reklamfilm är det riktigt skrämmande. (...) (Facebookanvändare 2016Z).

Vad som kommer till uttryck i dessa kommentarer är konstruktionen av ett "vi" och ett "dem", och en tydlig separation i två läger, där motståndarsidan på olika sätt beskylls för att agera irrationellt enligt de som har ordet. Dessa två motpoler är uttryck för en karnivor och en vegetarisk kultur.

Joy (2011, s. 29-30) menar att enbart benämna de som väljer att äta kött för "köttätare" är otillräckligt eftersom det inte åskådliggör de bakomliggande värderingarna som en person grundar sitt val att äta kött på. Istället tillskriver Joy köttätare ideologin "karnism", inom

vilken fortsatt köttkonsumtion motiveras med att det är något som människan har gjort under en lång tid, och att det därmed är naturligt. I kommentarsfältet på Facebook uttrycker sig en person om köttkonsumtion på följande sätt:

Så roligt att alla är emot att äta kött (som vi har ätit sen vi kom till på jorden) och skyller på att det förstör miljön (...). (Facebookanvändare 2016Å).

Ett ytterligare sätt att legitimera köttkonsumtion är att argumentera för att det är en nödvändig del av människans kost som behövs för att säkerställa människans överlevnad och god hälsa (Joy 2011, s. 109-110). Dessa argument figurerar även i debatten på Facebook, och bemöts med motargument som framhäver det omvända, det vill säga att kött inte är en nödvändig del av människans kost:

Klart att man ska äta grönt men man ska inte utesluta fisk fågel eller som i reklamen kött!! Människan behöver ha allt för att fungera. (...) (Facebookanvändare 2016Ä).

(...) För mig som icke-animalie/köttätare sedan många år lutar jag mig tillbaka och beskådar en diskussion som känns hämtad från en urgammal tid då vi inte visste bättre. Öppna ögonen, bilda er, reflektera och inse att det är de facto att kött inte behövs längre. (...) (Facebookanvändare 2016Ö).

En ytterligare intressant aspekt av debatten som pågår i anslutning till ”Kära köttbit” är framställningen av djuret som ett objekt, vilket placerar det i en underordnad ställning till människan, som definieras som ett subjekt med tillhörande rättigheter (Joy 2011, s. 117-118, Eder 1999, s. 164-165). Att beskriva djuret som mat är ett sätt att språkligt placera detta i en underlägsen position, vilket även mottar kritik från de personer som är av annan åsikt i debatten. Den underordnande diskursen förekommer även i den retorik som Coop själva använder sig av, då de använder ordet ”köttbit”, vilket objektifierar djuret. Detta kritiserar i debatten av bland annat en Facebookanvändare som kommenterar att:

(...) Ni tar enbart upp klimataspekten och kallar de avrättade djuren enbart ”köttbit”, för mig som djurvän känns det lite trist, men samtidigt inser jag att ni inte kan avhandla alla aspekter av köttätande samtidigt. (...) (Facebookanvändare 2016a).

Den moraliska aspekten av debatten som är närvarande i samtliga studerade forum är väsentlig att beakta eftersom, som tidigare nämnt, de normativa föreställningarna om djuren

har betydelse för definitionen av risk och huruvida köttkonsumtion tolkas som en risk eller inte. Att köttkonsumtion skulle vara en risk motarbetas därmed till viss del på grund av att köttätande är en norm i samhället. På grund av att köttkonsumtion framställs som negativt i Coops reklamfilm blir det relevant att legitimera sin kultur och skydda sitt egenintresse, vilket även torde göra en mindre mottaglig för framläggning av argument som utmanar dessa föreställningar.

På grund av sin osynlighet (Joy 2011, s. 31-32) undkommer vissa ideologier samhällets kritiska ögon och det kan argumenteras för att så är fallet med köttkonsumtion. Det handlar om att utmana något som ansetts vara naturligt och nödvändigt, vilket torde framkalla starka reaktioner eftersom många inte har reflekterat över detta tidigare eller är förhållandevis ovana vid att bli ifrågasatta. Korrelation mellan köttkonsumtion och miljöpåverkan uppmärksammades medialt i allt högre utsträckning under 2016 (Olausson 2018, s. 28), och det kan argumenteras för att detta bidragit till att de personer som äter kött känner sig konfronterade på ett sätt som de inte har blivit tidigare.

En Youtubeanvändare säger i en kommentar till Youtubevideon ”Coops köttfilm är populistiskt hyckleri” att det:

Känns som att denna diskussion är lite som klimat debatten var i USA för några år sedan, man skiter helt i fakta och vetenskapen bakom det för att man inte vill ändra på sitt eget destruktiva beteende. (Youtubeanvändare 2016F).

Genom att betrakta köttkonsumtion som en ideologi skapas en djupare förståelse för argumenten och de olika ståndpunkterna i debatten, men kvarstår finns problemet med hur man bemöter och motverkar djupa strukturer och huruvida en uppdelning i två läger förvärrar de redan existerande motsättningarna. Det kan argumenteras för att debattens polarisering stärks. I tillägg till det argumenteras det även för att Coop själva förstärker polariseringen genom att framföra budskapet på det sätt som de gör i filmen:

(...) Men precis som X (uppsatsförfattarens anonymisering av namn) säger så kanske man kan lägga fram en lite mer ödmjukt utformad reklamfilm där man tex poängterar fördelarna med svenskproducerat. Istället för den ödesdigra stämningen som sätts.
(Youtubeanvändare 2016G).

I risksamhället har det som Beck (2000, s. 68) benämner ”rädslans samhörighet” ersatt den tidigare enande faktorn nöden, vilket författaren menar mynnar ut i en rad frågor om hur stark denna samhörighet är och vad den kan resultera i. En av farhågorna som uttalas är att det

enbart ska leda till irrationalitet (ibid. s. 68), vilket torde vara en legitim oro då rädslan i kombination med motstånd från de som av olika anledningar inte vill att en förändring ska ske riskerar att skapa frustration och i längden en mindre framåtsträvande diskussion.

Köttkonsumtionens moraliska aspekt, det vill säga om det är rätt att döda och äta djur eller inte, är svår att inte beakta även i en diskussion som inte direkt berör detta. Den moraliska aspekten är väsentlig i debatten kring köttkonsumtion, där risken som köttkonsumtion innebär ställer krav på förändring. Vad som kan skönjas är ett pågående skifte, där allmänhetens ökande medvetenhet om risken med köttkonsumtion bidrar till ett alltmer brådskande tonläge i debatten och kritik mot de som väljer att äta kött eller som på andra sätt är verksamma i industrin. I det moderna samhället handlar angivelse främst om handlingar som förvisso är lagliga men inte klassificeras som socialt accepterat beteende enligt rådande samhälleliga normer (Rosanvallon 2008, s. 51-52). Ett normativt skifte i debatten till följd av en ökad riskmedvetenhet kan således resultera i ett mer utbrett utdömande av såväl privatpersoner som väljer att konsumera kött men också de politiska makthavarna, till exempel på grund av brist på politiska åtgärder. Det kan argumenteras för att det föreligger en risk att debatten till följd av detta enbart blir ett forum för påhopp och kritik av personer med olika ståndpunkter i frågan som diskuteras, istället för en plats att gemensamt diskutera åtgärder och lösningar på problemet på.

Vidare är det väsentligt att beakta huruvida Internet som forum försvårar möjligheterna för saklig diskussion då det till stor del är oreglerat, som diskuterats tidigare i analysen. Vad blir möjliggörandet av ett brett folkligt deltagande i den medborgerliga diskussionen värt när debatten tar sig uttryck i påhopp och potentiellt hämmande grupperingar? I det moderna samhället blir följdfrågan på detta hur man möjliggör denna form av medborgerliga diskussioner men samtidigt skapar ett debattklimat som är främjande och progressivt istället för att degradera den medborgerliga diskussionen till en kraftmätning om legitimitet mellan olika grupper.

Köttkonsumtion – en komplex debatt

I analysen framgår det att debatten kring köttkonsumtion är komplex, fragmenterad och präglad av en mängd olika intressen. Det framförs motstridiga argument både mot och för definitionen av köttkonsumtion som en risk, vilket kan härledas till olika intressen som debattens deltagare har. Vidare har det påvisats att debatten om köttkonsumtion konstruerar idéer om den medvetna, eller ideala, medborgaren.

Debatten kretsar även kring vem som har legitimitet i debatten, där skepticism och misstro riktas mot såväl den vetenskapliga forskningen som de politiska makthavarna. I synnerhet ställs bönderna yrkesmässiga kunskap, och hur deras intressen påverkar deras legitimitet, mot de vetenskapliga resultaten. Vetenskapens förändrade roll medför ökade krav på medborgaren att kunna tillgodose sig information på ett adekvat sätt men innebär också en utmaning för bönderna och andra som använder forskningens resultat praktiskt i sitt dagliga arbete. Legitimiteten och förtroende för samhällets auktoriteter har betydelse för hur risken tolkas och debatteras samt hur medborgaren deltar i debatten och bevakar sina intressen, till exempel uppmärksammas felaktigheter i systemet och politiska tillkortakommanden.

Naturens församhälleligande och en omdefiniering av människans roll framkommer i debatten kring köttkonsumtion, där diskursen om att leva i harmoni genom med naturen framkommer och tar plats i debatten. Debattörerna delas upp i två grupper: en grupp som argumenterar för bibehållen köttkonsumtion, och legitimerar det genom att framställa det som nödvändigt och naturligt, medan den andra gruppen argumenterar mot detta. Denna debatt exemplifierar hur normativa föreställningar, kött som kultur och ideologi och konflikten mellan två grupper med skilda ståndpunkter i en fråga intervenerar i och har betydelse för såväl debatten som uppfattningen av risk. Det kan argumenteras för att definitionen av köttkonsumtion som risk i grund och botten innebär en omdefiniering av människans förhållande till naturen och den hierarkiska ordningen som existerat under en lång tid.

Debatten är i mångt och mycket även en diskussion kring vem som bär ansvar i frågan om problemet med köttkonsumtionens miljöpåverkan, där svaren involverar aktörer från individnivå till den politiska arenan.

Mediedebatten i risksamhället

Vad som ytterligare framkommit i analysen, och även är aktuellt för vidare forskning, är Internet roll som plattform för den offentliga debatten. Internet skapar tillfällen för såväl bevakning och granskning och förser medborgarna med möjligheter att söka information. Baksidan av detta innebär dock nya utmaningar för demokratin och frågan blir hur man ska

hantera de nya forumen för medborglig debatt utan att för den sakens skull inskränka på yttrandefriheten och medborgarnas möjligheter att delta i de offentliga forumen.

De kan argumenteras för att de yngre generationerna idag växer upp med teknik och digitala verktyg på ett helt annat sätt än för bara ett par decennier sedan. Vid sidan av detta digitaliseras samhället i allt större utsträckning. Detta torde öka möjligheterna för att redan från tidig ålder få kunskap om ämnen som källkritik och hantering och värdering av källor, samt att en större vana att navigera på Internet bidrar till att mindre sanningsenliga källor får svårare att få fäste och genomslag. Politiska satsningar på skolans digitalisering och användning av Internet på olika sätt kan på så sätt främja demokratin och säkerställa dess fortsatta överlevnad. Å andra sidan, definieras även den ökade teknikanvändningen som en risk i sig, det argumenteras bland annat för att det genererar negativa hälsoeffekter hos unga människor (Dagens Industri 2018).

Vad som kan konkluderas är att risk och legitimitet är två begrepp som befinner sig i en intensiv pågående förhandling i den mediala debatten. När de skilda kunskapsanspråken och legitimeringsgrunderna ställs mot varandra sätts också den mediala debattens potential på prov och aktualiserar frågan om huruvida den kan vara progressiv eller enbart utmynna i irrationalitet och förstärka skiljelinjer mellan de olika grupperingarna. Vad denna uppsats ämnat bidra med är hur kampen som uppstår i en debatt präglad av en mängd olika intressen och viljor inverkar på hur risken uppfattas och hanteras av allmänheten.

Referenser

- Beck, Ulrich (2000). *Risksamhället: på väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Daidalos.
- Berg, Martin (2015). Netnografi. I Ahrne, Göran – Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber, s. 118-130.
- Bjereld, Ulf – Marie Demker – Jonas Hinnfors (1999). Problematiska problem? Om den vetenskapliga problemställningens plats i undervisning och forskning. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 102(4): 436-442.
- Brisman, Avi (2018). Representing the "invisible crime" of climate change in an age of post-truth. *Theoretical Criminology*, 22(3): 468-491.
- Bristow, Elizabeth – Amy J. Fitzgerald (2011). Global Climate Change and the Industrial Animal Agriculture Link: The Construction of Risk. *Society and Animals*, 19(3):205-224.
- Coop (u.å.-a). *Om Coop*. <https://www.coop.se/globala-sidor/om-coop/> [2018-12-23].
- Coop (u.å.-b). *Om KF*. <https://www.coop.se/Globala-sidor/OmKF/> [2018-12-23].
- Coop (u.å.-c). *Konsumentföreningarna*. <https://www.coop.se/Globala-sidor/OmKF/Konsumentforeningar/> [2018-12-23].
- Coop (u.å.-d). *Sveriges mest hållbara varumärke*. <https://www.coop.se/vart-ansvar/hallbarhetsarbete/sveriges-mest-hallbara-varumärke/> [2018-12-23].
- Dahlgren, Peter (2009). *Media and Political Engagement: citizens, communication, and democracy*. New York: Cambridge University Press.
- Denscombe, Martyn (2018). *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4., uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Dagens Industri (2018). Barnläkaren varnar: Så drabbas unga av skärmtiden. *Dagens Industri*, 30 november. <https://www.di.se/nyheter/barnlakaren-varnar-sa-drabbas-unga-av-skarmtiden/>
- Eder, Klaus (1999). *Natur och samhälle: om det praktiska förnuftets revolution*. Göteborg: Daidalos.
- Gerdfeldter, Mathias (2017). Coop fällt för "överdriven" och "skrämmande" reklamfilm om ekologisk mat. *SVT Nyheter*, 3 juli. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/coop-falls-for-overdriven-och-skrammande-reklamfilm-om-ekologisk-mat>
- Gilchrist, Alan (2018). Post-truth: an outline review of the issues and what is being done to combat it. *Ibersid*, 12(2): 13-24.
- Hannan, Jason (2018). Trolling ourselves to death? Social media and post-truth politics. *European Journal of Communication*, 33(2): 214-226.
- Hartmann, Monika (2011). Corporate social responsibility in the food sector. *European Review of Agricultural Economics*, 38(3):297-324.

Institute for Agriculture and Trade Policy [IATP] - GRAIN (2018). *Emissions impossible: How big meat and dairy are heating up the planet*. Minnesota: IATP/Barcelona: GRAIN. <https://www.iatp.org/sites/default/files/2018-08/Emissions%20impossible%20EN%2012.pdf>

Joy, Melanie (2011). *Why we love dogs, eat pigs and wear cows: an introduction to carnism: the belief system that enables us to eat some animals and not others*. Berkeley, California: Conari Press.

Jones, Linda (2015). Forskaren: Vi måste äta mindre kött. *SVT Nyheter*, 19 oktober. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norbotten/forskare-kottatandet-maste-minska>

Lerner, Henrik – Bo Algers – Stefan Gunnarsson – Anders Nordgren (2012). Stakeholders on Meat Production, Meat Consumption and Mitigation of Climate Change: Sweden as a Case. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 26(3):663-678.

Leroy, Frederic – Malaika Brengman – Wouter Ryckbosch – Peter Scholliers (2018). Meat in the post-truth era: Mass media discourses on health and disease in the attention economy. *Appetite*, 125: 345-355

Livsmedelsverket (2018a). *Kött och miljö*. Livsmedelsverket. <https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/miljo/miljosmarta-matval2/kott> [2018-12-07].

Lundin, Julia (2016). Här är Coops höstkampanj – gör utspel mot köttkonsumtionen. *Resumé*. 15 september. <https://www.resume.se/nyheter/artiklar/2016/09/15/coops-nya-hostkampanj--utsapel-mot-kottkonsumtionen/>

Max Hamburgerrestauranger (2015). *Max ställer om menyn till mer vegetariskt*. <https://www.max.se/sv/Om-MAX/Presscenter/Max-staller-om-menyn-till-mer-vegetariskt/> [2018-12-20].

Merriam, Sharan B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Motion 2017/18:2338. *Minskad köttkonsumtion*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/minskad-kottkonsumtion_H5022338 [2018-12-10].

Naturskyddsföreningen (u.å.). *Frågor och svar om kött och miljö*. <https://www.naturskyddsforeningen.se/vad-vi-gor/klimat/faqvego> [2018-12-23].

Olausson, Ulrika (2018). "Stop blaming the cows!" How Livestock production is legitimized in everyday discourse on Facebook. *Environmental Communication*, 12 (1): 28-43.

Piazza, Jared – Matthew B. Ruby – Steve Loughnan – Mischel Luong – Juliana Kulik – Hanne M. Watkins – Mirra Seigerman (2015). Rationalizing meat consumption. The 4Ns. *Appetite*, 91:114-128.

Regeringskansliet (u.å.). *Remisser*. <https://www.regeringen.se/remisser/> [2019-01-04].

- Rosanvallon, Pierre (2008). *Counter-democracy: Politics in the age of distrust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rotter, Julia Patrizia (2014). *Responsibility and Collaboration – Empirical Studies of Corporate Social Responsibility in Swedish Food Retail*. Diss., Uppsala universitet.
- Schwartz, Birgitta (2018). The animal welfare battle: the production of affected ignorance in the Swedish meat industry debate. *Culture and Organization*: 1-21.
- Souza-Monteiro, Diogo – Neal Hooker (2016). Comparing UK food retailers corporate social responsibility strategies. *British Food Journal*, 119(3): 658-675.
- Svenskt Kött (u.å.). *Kött, klimat och miljö*.
<https://www.svensktkott.se/kottskolan/utbildningar/varfor-svenskt-kott/uppfoeding/kott-klimat-och-miljo/> [2019-01-02].
- Tjärnemo, Heléne – Liv Södahl (2015). Swedish food retailers promoting climate smarter food – Trapped between visions and reality? *Journal of Retailing and Consumer Services*, 24:130-139.
- TT (2017). Coop fällt för reklam om ekologisk mat. *SvD Näringsliv*, 3 juli.
<https://www.svd.se/coop-domt-for-ekoeffekten>
- Wallenberg, Björn (2016). Köttbråk efter Coops succéfilm. *Resumé*, 19 september.
<https://www.resume.se/nyheter/artiklar/2016/09/19/kottbrak-efter-coops-suceefilm/>
- Wallman, Magdalena – Maria Berglund – Christel Cederberg (2013). *Miljöpåverkan från animalieprodukter – kött, mjölk och ägg*. Uppsala: Livsmedelsverket.
https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/publikationsdatabas/rapporter/2013/2013_livsm edelsverket_17_animalieproduktionens_miljopaverkan.pdf
- Williams, Hywel T.P. – James R. McMurray – Tim Kurz – F. Hugo Lambert (2015). Network analysis reveals open forums and echo chambers in social media discussions of climate change. *Global Environmental Change*, 32:126-138.
- Zachrisson Winberg, Johan (2018). Politiker nobbar experters krav på köttskatt. *SVT Nyheter*, 31 mars. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/politiker-nobbar-experters-krav-pa-kottskatt>
- Åström, Eva (2016). *Äpplen och päron i Coops köttfilm*. LRF. <https://www.lrf.se/mitt-lrf/nyheter/riks/2016/09/applen-och-paron-i-coops-kottfilm/> [2018-11-26].
- Østbye, Helge – Karl Knapskog – Knut Helland – Leif Ove Larsen (2003). *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber.

Bilagor

Kommentar: Stavfel, grammatiska fel och andra språkliga misstag som förekommer i citaten är inläggskribenternas egna. Exakt datum för när de enskilda inläggen publicerades är tyvärr inte möjligt att få, men samtliga skrevs 2016.

Coops köttfilm är populistiskt hyckleri (2016) [Video online]. Matgeek.

<https://www.youtube.com/watch?v=vWhXSCJp3JM> [2018-11-25].

Coop (2016, 16 september). *Kära köttbit. Vi måste prata*. [Facebook].

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-05].

Coop (2016A) ”Det är upp till var och en vad man lägger på tallriken. Samtidigt vet vi att många är nyfikna på att äta mindre kött, men att de upplever att det är krångligt. Med den nya vardagsmaten vill vi inspirera till hur du enkelt kan variera populära rätter med mindre kött eller andra typer av proteinkällor.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Coop (2016B) ”Hej – vi tar bara bort kommentarer som inte följer vår policy (dvs en trevlig ton sinsemellan våra fans, personliga påhopp är inte okej). Ni får gärna kritisera oss – men inte hoppa på varandra. Däremot tog vi bort en hel post och ersatte med denna som är likadan (tekniska orsaker). Hade du kommenterat där så försvann din kommentar. Posta gärna igen. (Det finns även ett spamfilter hos Facebook som gör att en del poster med mycket utropstecken, smileys osv kan hamna i dolt läge. Om vi ser detta brukar vi klicka på visa och går förbi filtret.) <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016A). ”Allt ä relativt, beror också på hur man vinklar de.. Samt att Coop tar ställning mot köttkonsumtionen på ett sätt som Inte jag identifierar mig med! Hade hellre sett att man stödjer fred och hjälper till med att förhindra svält.. Hur mycket mat kastar Coop? Miljöpåverkan ska man se det stora hela.. Inte enbart Sverige! Ta Nordkorea hur kan man släppa en atombomb, vart är Den diskutionen.. Marken är förstörd i 10.000 år! Eller varför inte ta utanför Sundsvall ligger det fat med farligt avfall ute till havs som man inte vågar ta upp för att det kan bli för dyrt, dessa rostar och skiten kommer förr eller senare i dricksvattnet.. Att kött skulle vara den farligare miljöpåverkan är befängt.. Det vi behöver är någon annan form av elförsörjning, 100% miljövänligt.. Mindre användning av olja, sluta nöjesflyga, sluta med rökning/alkohol, mindre kött (vissa äter för

mycket), sluta kriga, mer transporter via tåg osv..” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016B). ”Hej Coop. Vill bara säga att jag avskyr er reklam. Hur kan man påstå att djurhållningen är problemet samtidigt som man fraktar allt och inget fram och tillbaka över världen är för mig en gåta. Det ni borde framhålla i er reklam är att vi ska handla svenska varor. De importerade grönsaker ni tycker vi ska proppa i oss innehåller allehanda gifter som är förbjudna i Sverige. När ni tar ert förnuft till fånga och bannlyser import av varor som produceras i Sverige samt framhåller de svenska bönderna och det närodade så ska jag handla hos er igen. Både grönsaker och kött. Och så tycker jag att vi alla ska fundera lite över hur mycket alla transporter förgiftar miljön. Fundera gärna över hur mycket mer som förgiftar din omgivning. Och så tänker du på hur mycket en får flock i en naturbeteslage i Sverige förgiftar din miljö....inte speciellt mycket va? Men köp inte lammkött från Nya Zeeland för då blir det inte alls lika nyttigt för miljön.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016B2). ”Sverige är ett stort och glesbefolkat land. Märk väl att jag pratar om Sverige och vår situation nu, det finns andra länder med helt andra förutsättningar men de får ta hand om sig själva. Jag bor i Sverige och är intresserad av vår framtid. Där betesdjuren försvinner kommer sly-invasionen som en svallvåg och tar över de öppna ängarna som vi förknippar med den svenska landsbygden. Odlade grönsaker säger ”förståsigpåarna”, men det är inte så enkelt. Naturbetesmarkerna som betesdjuren håller öppna, artrika och vackra är inte lämpade för odling. Det kan vara brant och stenigt t ex. så det inte går att köra en traktor där och det måste ju gå om det ska odlas. Så utan betesdjur så går stora delar av vårt kulturarv över till att bli igenvuxet och otillgängligt. Sen har vi den lilla biten om gödsling. Inga djur – ingen naturgödsel. Det finns otroligt mycket att säga om detta och det är roligt och utvecklande att debattera för det leder till att man måste ta sig en rejäl funderare över varför man tycker något och hur man ska förklara sina ståndpunkter ☺ För mig är mina argument solklara men för dig kanske de är helt obegripliga?” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016C). ”Förstår inte människor som flippar av det här? Om du älskar dina smaklökar så mycket mer än dina barns framtid, din hälsa och djuren – fortsatt som du gör då? Och om ni bojkottar Coop för att de vill förbättra världen – kör! Jag har inget emot att slippa se er i butiken. Ica gjorde ett utspel förra året där de skänkte bort miljontals

kronor till svenska mjölkbönder. De valde att sponsra en döende industri som är ett hot mot folkhälsa, planet och djur. Min prioritering av butik är enkel.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016D) ”Oj :o Ta och fundera på hur livet kommer se ut utan kött. Djuren håller landskap öppna, ger gödsel som de ekologiska bönderna behöver för att gödsla med. Jag tror mer på att om vi äter svenskt kött och då menar jag djur som föds, slaktas och paketeras i Sverige kommer göra stor skillnad på miljön. De e tragiskt när köttet slaktas i Sverige åker till utlandet och styckas för att åka vidare och paketeras och sedan komma tillbaka till Sverige för att få en stämpel som svenskt bra kött. Vart är de bra någonstans? Älskar kött men stoppar inte i mig vilken skit som helst.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016E) ”Nej, men jag förstår dina argument helt och hållet. Däremot tycker jag inte att om man rent teoretiskt slutar helt med köttkonsumtion, skulle kunna underhålla ”kulturarvet” som du pratar om. För människan har väl kunna lösa problem med sly etc på annat sätt än genom boskap? Nej, jag har inte all kunskap i världen om lantbruk, långt ifrån. Jag menar bara att allt tyvärr måste utvecklas vare sig det är inom lantbruk, transportmedel eller till och med musik. Vi har en planet och jag hade tänkt att den dagen jag får barn och dem efter de, ska kunna ta del av världen också. Vi kör för mycket bil, vi flyger för mycket, vi äter för mycket kött och skövlar för mycket regnskog. Alla dessa saker som faktiskt förstör för oss alla. Att bara prata om Sveriges situation, när vi bara är en liten del av ett stort problem som alla måste göra något åt, känns även de bortkastat. Solidaritet för en fungerande framtid är allt jag kräver.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016F) ”X (namn anonymiserat av uppsatsförfattaren) Ja herregud..här var det gott om galningar! Ska man skratta eller gråta? Underligt att människors matvanor är så känsligt att prata om medan saker som en tycker borde uppröra mer förbises av samma individer. Alla föräldrar som säger att de skulle göra allt för sina barn är tydligen inte berädda att göra det som forskarvärlden är enig om skulle leda till en ”bättre” värld.. eller snarare en värld som är möjlig att leva i utan torka och svält. Hyckleri. Så här går det när folk känner att deras ”tyckande” om saker väger lika tungt som fakta, absurt. Tur att det finns de som tar det svåra valet och väljer kollektivet bästa istället för vår egna tillfälliga tillfredsställelse. Utan oss skulle världen vara en alltför mörk plats utan hopp om

en bättre framtid.” [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016G) ”Så är det alltid med bönder som känner sig hotade av det som händer utanför bubblan som dom lever i... istället för att ta del av modern forskning och själva bli en del av den förändring som världen behöver, så kryper dom hellre tillbaka in i sin bubbla och känner sig kränkta ända fram till den dag dom till slut går under...”

[Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016G2) ”<http://tv.aftonbladet.se/abtv/articles/96291>” [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016H) ”Hejdå Coop. Nu har jag handlat färdigt hos er. Ta reda på fakta istället för att gå på vego-propaganda angående köttets miljöpåverkan. Sorgligt... Man kan absolut äta vegetariskt av många olika skäl men att göra det av miljöskäl är inte vettigt. Skulle alla människor gå vego skulle vi troligen utarma jorden på några årtionden och därefter svälta ihjäl allihopa. Däremot kan vi alla bojkotta det billigt skräpköttet som produceras i utländska köttfarmar utan tanke på djuren eller miljön och istället köpa svenskt närproducerat kött från gräsbetande djur, då gör vi en rejäl skillnad!” [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016H2) ”Det finns många olika källor att ösa ur i ämnet som säger helt olika om vad som är bäst eller sämst och det är inte alltid lätt att veta vem man ska lita på. Men just Livsmedelsverket har fullständigt förbrukat sitt förtroende hos mig när det gäller kunskaper om kost och hälsa och därmed litar jag inte på dem gällande miljö heller! Jag tror att en bra mix av BRA kött dvs så lokalt som möjligt och gällande nötkött från gräsbetande djur (dvs det mesta svenska) och bra lokala ekologiska grönsaker är det mest optimala för såväl hälsan som miljön. Vi har ju i ett antal decennier blivit itutade att fett är farligt vilket gjort att vi ätit mycket mer kolhydrater dvs socker vilket resulterat i att vi är fetare och sjukare än nånsin. Nu när sanningen om detta så sakta börjar gå upp för oss så är jag rädd att vi ska göra ett nytt gigantiskt misstag genom att äta mer vego och mindre kött – istället för att äta BÄTTRE kött – och därmed försämra miljön för hela planeten... Även växt och spannmålsodling kan göras på bättre och sämre sätt precis som köttproduktion, och ettåriga grödor som är mycket vanligt utarmar jordarna och orsakar ökenutbredning på många ställen runt om i världen. Se gärna den här utmärkta föreläsningen av en man som fått öknar att börja växa igen med hjälp av boskap – boskap! <https://youtube/vpTHi7066pl>

” [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016I) ”Kära köttätare, vi måste prata. Det är ingen som tvingar nån att sluta äta kött. Men vi måste alla ta vårt ansvar. Det går inte att förneka att vi står inför ett klimathot som är otroligt allvarligt. Att minska köttkonsumtionen är ett sätt att bidra till att minska våra utsläpp, det går inte att strunta i forskares uppgifter om att köttproduktionen är en stor miljöbov. Det hemska i det här är inte att Coop rekommenderar att vi äter mindre kött, det hemska är att vi inte tillsammans förstår att vi måste dra våra strån till stacken.”

[Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016J) ”Så jävla mycket trångsynta människor här, tror du själv att din åsikt betyder något? Det är vetenskaplig fakta och forskning som gäller. Kom gärna med opartiska vetenskapliga artiklar för att stödja dina argument, annars kan du lika gärna kasta din kommentar i soporna. Tack.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016K) ”Vilka dårar, ”behövs att bonden åker till ett universitet” vad vill man få fram där? Missvisande siffror som inte ser verkligheten med den solklarhet naturen växer med. Det är då mycket man inte ser i ett labb. Nä ta med ert labb ut på gården och verka där. Men glöm inte att ta med ett gäng biologer som kan vara med och visa på er forskning.” [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016K2) ”Vi måste få slut på det osanna ryktet om att kor är ett miljöproblem och orsak till växthuseffekten. Det märkliga är just det att när man stoppar kolinlagrande gräs i en ko och får kött och mjölk så anses den av alla möjliga oseriösa som ett miljöproblem. Samtidigt så ser miljörelsen och politiker den lösningen på framtidens bioenergi. Stoppar man in samma gräs i en tank för framställning av biogas (metan) så hyllar de flesta konceptet. Trots att biogasanläggningar läcker en hel del gaser. Dessutom så frigörs även där koldioxid vid förbränning. Men nu är samma gaser helt plötsligt en vinst för miljön. Det är aldrig någon som heller beskyller Sveriges alla hästar (som är fler än mjölkkorna) och hundar etc som andas och fiser stora volymer metan och koldioxid. Hästarna upptar dessutom enorma arealer för foderframställning. Men inte ett ord yppas. Att det är djurrättsaktivister och veganer som driver denna oseriösa jakt på kött och mjölk är inte svårt att förstå. Forskningsunderlag som utelämnar uppgifter är ju frågan om vem som köpt underlagen. Är de opartiska eller är forskarna betalda för att lägga fram fel

siffror. Uppenbart är att forskarna ljuger iaf.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016L) ”X (namn anonymiserat av uppsatsförfattaren) tror inte att ”COOP” har gjort någon undersökning. De har anställt en person för att göra detta. Eller frågat en ”expert”. I dessa lägen blir det relevant att granska undersökaren, huruvida deras egna personliga ställningstaganden har påverkat resultatet. Det vill säga om man är intresserad av objektiv information och inte bara ta COOPs info på tro.” [Facebook]

Facebookanvändare (2016M) ”X (namn anonymiserat av uppsatsförfattaren) pga att reklamen är väldigt negativ för bönder och lantbrukare som sliter dygnet runt för en lön som ingen skulle förvärvsarbeta för, för att Sverige ska få mat, dessutom ljuger reklamen och använder siffror som räknats ut på ett felaktigt sätt!” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016N) ””A 2014 review in the International Journal of Biodiversity criticized Savory’s methods and assertions, finding little peer-review support for many of his more contentious assertions. The authors concluded that: “Ecologically, the application of HM principles of trampling and intensive foraging are as detrimental to plants, souls, water storage, and plant productivity as are conventional grazing systems. Contrary to claims made that HM will reverse climate change, the scientific evidence that global greenhouse gas emissions are vastly larger than the capacity of worldwide grasslands and deserts to store the carbon emitted each year.” [7]” Från samma Wikipedia-artikel om Allan Savory. Det bli så konstigt när du plockar russin ur kakan med små väl valda citat som du tror ger stöd till dina förutfattade meningar, och samtidigt totalt struntar i att erkänna all information som finns tillgänglig och som talar emot denna uppfattning. Detta förfarande inbegriper flera kognitiva fördomsscheman, bland annat bekräftelsefördom, och det är intellektuellt ohederligt. Gör inte så.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016O) ”Som köttproducent blir jag heligt f-annad! Vad är det för kostymnisse som gjort den här filmen? En vegan som bor i en etage på Södermalm eller? Ett studiebesök hos en vanlig kobonde eller fårfarmare i glesbygd skulle den personen verkligen behöva! Ni på Coop kan ju försöka försvara filmen med siffror å statistik bäst ni vill men vi som jobbar nära djur å natur vet att betesdjur behövs i vårt land. Sunt bondförnuft! Så sorgligt att barn å ungdomar ska matas med felaktig information om

svensk köttproduktion då de luras att tro att svenska betande kor leder till skogsskövling å jorderrosion!" [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016P) "Vetenskap och logik > "Sunt" bondeförnuft och psuedovetenskap." [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016Q) "Dummaste argumentet på länge. Varför ska vi tro på bönder över forskare? Bönder har ju ingen koll alls på utsläpp. Det är ju kristallklart i denna diskussionen i alla fall. Större skyggglappar får man leta efter." [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016R) "Sen är de så med forskning som tydligen ingen förstår av andra, hur skall en lantbrukare göra när forskningen säger olika hela tiden så tycker ja de e konstigt hur de kan få fram att nöt e farligt?vad har de testat korna?" [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016S) "Det är sorgligt att Naturvårdsverket har en så begränsadsyn på t.ex kor. Man/de pratar ofta om betesmarker betydelse. Då borde de tänka ett varv till och förstå att kon är nyckeln till mångfalden i naturen. Grönsaksodling är sällan miljövänlig. Marken är ofta bar och eroderar. Pga detta måste dessa ofta bevattnas. Vi har stora arealer av lerjordar. Dessa lämpar sig bra till spannmål men sällan till grönsaker. I dessa områden finns fläskproduktion. Tyvärr försvinner kor från mellanbygderna i en rasande fart. Mjölkkor är ju hondjur som får kalvar. När dessa försvinner minskar den totala köttproduktionen. Om man vill öka nötköttsproduktion tar det c:a 3 år. Allt hänger ihop. Det innebär att vi har 3 år av minskad nötköttproduktion framför oss pga mjölkkrisen. Konsumtionen minskar inte. Vår befolkningsmängd ökar. Vår import av för svenska bönder olagliga varor ökar. Dubbelmoralen firar triumfer. Antibiotikan för konsumenterna ökar med 20 ggr. GMO som många konsumenter inte vill ha köps för svenskproducerat. Tom Stat, Kommuner och Landsting köper in detta. Våra politiker är ryggradslösa. Till dessa ansluter sig Coop och miljörorelsen för att påskynda urbaniseringen. Pga av importen försämras kvaliteten på rötslammet så att fosfor blir ännu svårare att använda på ett förnuftigt sätt. Den är redan omöjlig att använda." [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016T) ”Jag har varit medlem i Konsum/Coop i 44 år men ni får det fan i mej vara nog. Inte nog med att svenska bönder skall kämpa mot en katastrofal jordbrukspolitik nu går även detaljhandel och grossister hand i hand med den. Till svenska lantbrukare vill jag bara säga, fortsatt kämpa Alla måste äta och dricka varje dag, precis som ni kämpar varje dag för att producera världen bästa och renaste livsmedel.

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016U) ”Kött som klimatmarodör är en stor miljöbluff. Politiskt har nötköttsbluffen fått så stort genomslag att Socialdemokraterna har med den i sin skuggbudget. Genom att minska sin mjölk- och köttkonsumtion så förleds allmänheten att tro att man bidrar till en minskning av växthuseffekten. Djur som idisslar släpper ut metangas vars växthuseffekt är 20 till 25 gånger starkare än koldioxidens. Dit är vi alla överens, men här börjar mina tvivel på denna kampanj. Den viktiga och obesvarade frågan är hur stabil metangasen är i atmosfären innan den förenas med luftens syre och övergår till koldioxid och vatten. Den upplöses helt inom loppet av 10 till 15 år. Effekten av detta förändrar bilden fullständigt. En ko som mjölkar fem år och sedan slaktas har gett drygt 40 000 liter mjölk, och några hundra kilo kött. Vid slakten börjar dess metaneffekt att avklinga för att vara helt borta 10 till 15 år senare. Om kons avföring under livstiden tagits omhand och rötats, vilket nu i allt större utsträckning görs, har hon under sin livstid ersatt fossila bränslen, och långtidseffekten av kons liv blir en ren reducering av växthuseffekten. Oavsett har hennes liv inte tillfört en enda extra kolatom till atmosfären. Däremot har man genom att en enda gång vrida på startnyckel på bilen tillfört mer kol än vad kon gör under hela sin livstid. Varningsflaggans viftande tilltar när man granskar argumentationen för att minska sin nötköttskonsumtion. Kors och köttdjurs metangasutsläpp påstås ge mer växthuseffekter än transportsektorn. Metangasens effekter beskrivs också som undervärderade eftersom den motverkar luftföroreningars kylande effekt. Svaveldioxiderna tas som exempel, som hamnar i atmosfären främst från fartygstrafikens svavelhaltiga drivmedel. Detta är klockrena argument som oljebranschens lobbyister lyckats plantera. Starkt försurande svavelföroreningar framställs som välgörande avseende begränsningen av växthuseffekten. Transportsektorns ständiga tillskott från fossila bränslen jämföras med den matproducerade idisslande kons tillskott. Kornas metangastillskott fungerar som en sjö. Ökat inflöde ger ökat utflöde, men nivån påverkas bara marginellt. Kornas ingår i kolkretsloppet och bidrar således inte alls till att öka växthuseffekten. Att sluta äta nötkött är nog den tveksammaste miljöåtgärd man kan företa sig. Transportbranschens fossila bränslen tillhör kretsloppet kol som varit bundet i underjorden i miljontals år. Ett tillskott

som adderas från år till år och fyller på mängden växthusgaser. Den effekten är som att stänga sjöns utflöde. Oljebranschens cynism flyttar fokus från sin egen skuld till någon annan syndabock så att de fortsatt kan pumpa upp kolväten i vår atmosfär. Ett oerhört stort globalt risktagande för all världens flora och fauna. FN, forskare, politiker och miljörelse satsar enorma mängder pengar och springer naivt oljebranschens ärenden. Media hakar okritiskt på. Nu har det spritt sig ända ner i våra barns värld och i skolorna bedrivs kampanjer för en köttfri vecka. Detta utan att någon hittills har lyckats peta hål på denna globalt riskfyllda och iscensatta miljöbluff.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016V) ”Total bojkott av en matkedjan som vill att svenska köttbönder ska gå i konkurs!! Skäms, ta mej fan!!! Kooperationen?? Tillåt mej att hänskratta åt dessa socialistiska politruker som styr Coop!!! Konkurs, är vad ni är värda!!!” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016W) ”Tack Konsum för alla fina råvaror ni tillhandahållit under många år och genom tusentals kronor jag lagt på inköp hos er, år efter år. Er kampanj ”Den nya maten” är dock spiken i kistan för mig. Jag stöttar våra svenska bönder som gör ett fantastiskt jobb – inte sällan i uppförbacke med orättvisa lagar och regler jämfört med konkurrerande länders – och jag kommer fortsätta äta kött när jag själv tycker det passar min familj och jag kommer inte att skämmas för det. Skillnaden är att nu handlar jag och familjens mat hos någon annan.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016X) ”Kolla på filmen ”cowspiracy” så ska du få lära dig vad som förstör planeten.” [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016Y) ”Alla dessa kött-nationalister alltså...så länge det är svenska bönder så får de fortsätta döda oskyldiga djur och förstöra planeten! Det är nämligen ens rättighet så länge man är svensk! Svenska bönder gör inget fel! Svenska djur känner ingenting! Svenska kor förstör inte miljön! Blablabla svensk skit hit och dit. Ta er nationalism och begrav den på 40-talet är ni snälla. Framtiden är vegansk.” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016Z) ”Mycket bra initiativ! Samtidigt som det är lite kul att se hur kränkta köttätare kan bli av en reklamfilm är det riktigt skrämmande. Ingen BEHÖVER kött. Köttbönder som gnäller om hur jobbigt deras liv är kanske ska byta karriär.”

[Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016Å) ”Så roligt att alla är emot att äta kött (som vi har ätit sen vi kom till på jorden) och skyller på att det förstör miljön men vägrar att ge upp bilen (som vi hittade på runt 1800 talet) för att använda sina egna naturliga ben och gå istället.”

[Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016Ä) ”Nej fy fan nu har det gått för långt med det här veganskiten....

Klart att man ska äta grönt men man ska inte utesluta fisk fågel eller som i reklamen kött!! Människan behöver ha allt för att fungera. Att Coop nu väljer att stötta nederlaget för svenska bönder får det vara nog... Jag har varit trogen som kund och även trogen och stötta våra svenska bönder med att bara köpa svenskt kött. Men nu har jag tröttnat på att så stora som Coop väljer att svika tar jag mitt konto och går vidare och kommer att övertala resten av min familj och vänner och bekanta att bojkotta allt som har mes Coop att göra...

Skäms på er!!!!” [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016Ö) ”Det är sjukt underhållande men mest sorgligt att se hur

kontroversiellt detta klipp är och hur det provocerar folk. För mig som icke-animalie/köttätare sedan många år lutar jag mig tillbaka och beskådar en diskussion som känns hämtad från en urgammal tid då vi inte visste bättre. Öppna ögonen, bilda er, reflektera och inse att det är de facto att kött inte behövs längre. Förstå vad ni äter och förstå även konsekvenserna: för er själva, för andra människor, för miljön och för de miljarder djur som dödas för era smaklökar. Dock, att folk fortfarande äter kött är på grund av okunskap tror jag, inte på grund av elakhet. Jag tror att det finns få människor som skulle äta djuren som de fått titta in i ögonen. Som avslut: ”If slaughterhouses had glass walls, everyone would be vegetarian.”” [Facebook]

<https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Facebookanvändare (2016a) ”Helt fantastiskt Coop! Nu kommer jag handla hos er enbart,

trots att ICA ligger närmare. Ni tar enbart upp klimataspekten och kallar de avrättade djuren enbart ”köttbit”, för mig som djurvän känns det lite trist, men samtidigt inser jag att ni inte kan avhandla alla aspekter av köttätare samtidigt. Så en stor eloge till er för att ni tar

ansvar! <3<3<3<3<3” [Facebook] <https://www.facebook.com/CoopSverige/videos/kära-köttbit-vi-måste-prata/10154496383328454/> [2018-11-29]

Kära köttbit (2016) [Video online]. Coop. <https://www.youtube.com/watch?v=XE54YqxrRsE> [2018-11-05].

Youtubeanvändare (2016A) ”Måste äta mindre kött, nej de måste man inte, det är ett fritt land.” [Youtube] <https://www.youtube.com/watch?v=XE54YqxrRsE> [2018-12-05]

Youtubeanvändare (2016B) ”Jag förstår inte riktigt din poäng med videon. Du beskyller Coop för hyckleri, vilket inte är relevant för diskussionen. Det du bör diskutera är filmens budskap, vilket är att vi måste börja minska vår köttkonsumtion, oavsett vart köttet härstammar ifrån. Ditt huvudargument är att kött är någorlunda bra så länge vi köper det från svenska bönder. Köttproduktion står för lika mycket eller mer utsläpp än all transport i hela världen. Anmärkningsvärt är att djur producerar metangas, vilket är minst 20 gånger så potent som koldioxid. Angående produktion av varor är det ingen direkt nyhet att hemska arbetsförhållanden förekommer, det gäller dock olika typer av varor. Jag förstår därför inte poängen med att ens nämna det. Det som irriterar mig något så kopiöst är din inställning till vad som bör informeras.” ”Försök göra ett aktivt val, en god gärning om dagen”. Den tiden är passé, varje individ måste göra större förändringar, ta större ansvar i hopp om att framtida naturkatastrofer lindras. För att du ska förstå allvaret så skrev 375 av världens främsta vetenskapsmän, varav 30 är nobelpristagare, nyligen ett öppet brev där man väddar om att ta globala uppvärmningen på största allvar. Istället för att anklaga Coop för hyckleri kan du istället se filmens budskap, inte skaparen bakom filmen... För er som är intresserade vart man kan läsa brevet: <http://responsiblescientists.org/>” [Youtube] <https://www.youtube.com/watch?v=vWhXSCJp3JM> [2018-12-05]

Youtubeanvändare (2016C) ”WoW! Detta är så stort! Detta är ett större och viktigare ställningstagande för Sverige, Världen, djuren och miljön, och än vad någon politiker vågat göra! Tack Coop!” [Youtube] <https://www.youtube.com/watch?v=XE54YqxrRsE> [2018-12-05]

Youtubeanvändare (2016D) ”Tycker jag ser fler kränkta köttätare. Så fort någon vegetarian skriver något finns det ju 107 kommentarer om hur ”kött är gott” och ”vem bryr sig om djuren” och så vidare. Det är en tråkig inställning och är tråkigt att läsa. Jag äter gärna kött, helst vilt för jag anser att det är mer humant men jag äter även mycket vegetariskt och jag tycker att denna allt eller inget mentalitet är tråkig. Det påminner mig om småpojkar i skolan som retade tjejerna med att hästar passa bäst mellan hamburgerbröden. Väx upp.” [Youtube] <https://www.youtube.com/watch?v=XE54YqxrRsE> [2018-12-05]

Youtubeanvändare (2016E) ”Hoppas bara inte fler blir veganer, de är oftast så grymt hjärntvättade och snackar bara om bönor och skit hela tiden!” [Youtube]

<https://www.youtube.com/watch?v=XE54YqxrRsE> [2018-12-05]

Youtubeanvändare (2016F) ”Världen passerade i veckan 400ppm CO2 i atmosfären.

Köttindustrin står för en stor bit av det hela. Kött och animalier i största allmänhet är dåligt för miljön, din hälsan och djuren. Coop visar intresse för att lyfta frågan, precis som Max med flera. Sådant skall hyllas. Det känns som att du brukar vara påläst men inte denna gången. Känns som att denna typ av diskussion är lite som klimat debatten var i USA för några år sedan, man skiter helt i fakta och vetenskapen bakom det för att man inte vill ändra på sitt eget destruktiva beteende. (Förövrigt, hela din initiala argumentation kring varför du inte är en kränkt vit köttätare håller inte. Att du kan tänka dig äta veganskt någon vecka om året visar inte på att du bryr dig om miljön, förstår problemet eller för den delen faktiskt läst på och är insatt i ämnet.) Med din plattform och som jag uppfattat dig som person hade jag förväntat mig mer av dig. Du förlorade just en följare.” [Youtube]

<https://www.youtube.com/watch?v=vWhXSCJp3JM> [2018-12-05]

Youtubeanvändare (2016G) ”Bra video. Coop spelar bara på de populistiska vågor som går i samhället för att vinna enkla röster. Samhällsinlägg såsom denna köttreklam bidrar till de alltmer uteslutande och otoleranta ”vänsterliberala” rörelserna i samhället. Det är sant att kött produktion gör ett större avtryck på klimatet än tex Soya produktion (som däremot inte håller är särskilt bra för miljön). Men precis som X (uppsatsförfattarens anonymisering av namn) säger så kanske man kan lägga fram en lite mer ödmjukt utformad reklamfilm där man tex poängterar fördelarna med svenskproducerat. Istället för den ödesdigra stämningen som sätts.” [Youtube] <https://www.youtube.com/watch?v=vWhXSCJp3JM> [2018-12-05]